

Gröna sköna Tyresö

Kommunplan 2016-2019

**En budget för barn,
unga, miljö och klimat**

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

GRÖNA SKÖNA TYRESÖ	1
KOMMUNPLAN 2016-2019	1
EN BUDGET FÖR BARN, UNGA, MILJÖ OCH KLIMAT	1
1. KOMMUNFULLMÄKTIGES BESLUT	4
2. EN BUDGET FÖR BARN, UNGA, MILJÖ OCH KLIMAT	5
3. MILJÖPARTIETS VISION FÖR TYRESÖ KOMMUN 2030	7
TYRESÖ – EN GRÖNSKANDE KOMMUN MED MÄNNISKAN I CENTRUM	7
4. LÅNGSIKTIGT HÅLLBAR UTVECKLING – PÅ ALLVAR!	8
ATT HÅLLA SIG INOM EKOLOGINS RAMAR	8
JÄMSTÄLLD KOMMUN MED VÄLMÄENDE MÄNNISKOR	8
<i>Avgifter och kostnadsfördelning</i>	9
<i>Konkurrens, upphandling, kvalitet, insyn och kontroll</i>	9
UTMANINGAR	10
<i>Ekonomisk hållbarhet</i>	10
<i>Social hållbarhet</i>	12
<i>Kunskap och bildning</i>	14
<i>Ekologisk hållbarhet</i>	15
STRATEGISKA MÅLOMRÅDEN	17
<i>Klimat och miljö – att hålla sig inom ekologins gränser</i>	17
<i>Långsiktigt hållbar ekonomi – där skulder inte överläts på kommande generationer</i>	17
<i>Välmående invånare med högt förtroende för kommunen</i>	17
<i>Jobb och näringslivsutveckling – för fler arbetstillfällen</i>	18
<i>Föredömlig arbetsgivare med kompetent personal</i>	18
5. ANSLAGSFÖRDELNING	19
MILJÖPARTIETS BUDGET JÄMFÖRT MED MAJORITETENS	19
MILJÖPARTIETS BUDGETPRIORITERINGAR 2016	20
6. RESULTATRÄKNING	22
KONSEKVENSER AV MILJÖPARTIET I REGERINGEN	22
7. INVESTERINGAR OCH FINANSIERING	22
<i>Sociala investeringar</i>	23
8. STYRNING OCH UPPFÖLJNING AV NÄMNDERNAS OCH BOLAGENS VERKSAMHET	24
VERKSAMHETSOMRÅDE 1: FÖRSKOLA OCH PEDAGOGISK OMSORG	24
<i>Satsa på barnen</i>	24
<i>Särskilda uppdrag</i>	25
VERKSAMHETSOMRÅDE 2: GRUNDSKOLA, INKLUSIVE GRUNDSÄRSKOLA OCH FRITIDSHEM	25
<i>Ge alla barn en chans</i>	25
<i>Särskilda uppdrag</i>	26
VERKSAMHETSOMRÅDE 3: INDIVID- OCH FAMILJEOMSORG	27
<i>Förebyggande insatser – social och ekonomisk hållbarhet</i>	27
<i>Särskilda uppdrag</i>	28
VERKSAMHETSOMRÅDE 4: OMSORG OM PERSONER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING	28
<i>God omsorg – alla människors lika värde</i>	28
<i>Särskilda uppdrag</i>	28
VERKSAMHETSOMRÅDE 5: ÄLDREOMSORG	28
<i>Värdig äldreomsorg</i>	28
<i>Särskilda uppdrag</i>	29
VERKSAMHETSOMRÅDE 6: GYMNASIESKOLA	30
<i>Ett bra och konkurrenskraftigt gymnasium</i>	30
<i>Särskilda uppdrag</i>	31
VERKSAMHETSOMRÅDE 7: VUXENUTBILDNING	31

<i>Livslångt lärande och nya livschanser</i>	31
<i>Särskilda uppdrag</i>	31
VERKSAMHETSOMRÅDE 8: ARBETSCENTRUM	32
<i>Fler i jobb och större frihet</i>	32
<i>Särskilda uppdrag</i>	32
VERKSAMHETSOMRÅDE 9: BIBLIOTEK, KULTUR OCH FRITID (INKLUSIVE FRITIDSGÅRDAR)	33
<i>Ett utvecklat kultur- och föreningsliv</i>	33
<i>Särskilda uppdrag</i>	34
VERKSAMHETSOMRÅDE 10: PLAN OCH EXPLOATERING	35
<i>Effektiv markanvändning och byggande utifrån behov</i>	35
<i>Särskilda uppdrag</i>	36
VERKSAMHETSOMRÅDE 11: VÄGHÅLLNING OCH PARK	36
<i>Tillgängligt, säkert, tryggt och miljöanpassat</i>	36
<i>Särskilda uppdrag</i>	37
VERKSAMHETSOMRÅDE 12: MILJÖ OCH TRAFIK	37
<i>Ansvar för miljön och klimatet</i>	37
<i>Särskilda uppdrag</i>	38
VERKSAMHETSOMRÅDE 13: VATTEN OCH AVLOPP	39
<i>Säkra vattenkvalitet och klimatanpassa VA-systemet</i>	39
<i>Särskilda uppdrag</i>	39
VERKSAMHETSOMRÅDE 14: RENHÅLLNING	40
<i>Mindre resursslöseri, rent och snyggt</i>	40
<i>Särskilda uppdrag</i>	40
VERKSAMHETSOMRÅDE 15: BYGGLOVSVERKSAMHET	40
<i>Tillgängligt, säkert och avgiftsfinansierat</i>	40
<i>Särskilda uppdrag</i>	40
VERKSAMHETSOMRÅDE 16: NÄRINGSLIV	40
<i>Särskilda uppdrag</i>	41
VERKSAMHETSOMRÅDE 17: GEMENSAM VERKSAMHET	41
<i>Värdegrund</i>	41
<i>Jämlikhet och jämställdhet</i>	41
<i>Särskilda uppdrag</i>	42
VERKSAMHETSOMRÅDE 18: KOMMUNALFÖRBUND	42
<i>Ekonomiskt, bättre kompetens, mindre som faller mellan stolarna</i>	42
<i>Särskilda uppdrag</i>	43
VERKSAMHETSOMRÅDE 19: POLITISK VERKSAMHET	43
<i>Demokrati</i>	43
<i>Särskilda uppdrag</i>	43
VERKSAMHETSOMRÅDE 20: TYRESÖ BOSTÄDER AB	44
<i>Bygg och efter behov</i>	44
<i>Särskilda uppdrag</i>	44
VERKSAMHETSOMRÅDE 21: ÖVRIGA BOLAG	45
9. UPPFÖLJNING, INTERN KONTROLL OCH KOMMUNIKATION	45

1. Kommunfullmäktiges beslut

Kommunfullmäktige beslutar att

1. fastställa utdebiteringen för 2016 till *19,80 kronor per skattekrona*,
2. fastställa *miljöpartiets förslag* till inriktning och särskilda uppdrag som anges för olika verksamhetsområden och kommunala bolag,
3. fastställa budgeterade ramanslag per verksamhetsområde för budgetåret 2016 enligt alliansens kommunplan *med justering av de ändringarna i miljöpartiets förslag* till kommunplan (vi har inte siffrorna för 2017-2019),
4. anslagen till förskola, fritidshem, grundskola och gymnasieskola baseras på beräknad volym, och avräkning mot faktisk volym sker vid bokslut, *samt miljöpartiets satsningar*,
5. *miljöpartiet deltar inte i beslutet om att fastställa alliansens förslag om budgeterade resultaträkningar, finansieringsanalyser och balansräkningar för budgetåren 2016-2019 enligt bilaga 1 till alliansens kommunplan*,
6. *fastställa miljöpartiets förslag till investeringsprogram som är 50 mkr lägre än alliansens förslag till budgeterade investeringsprogram, vilket kräver återremiss och hård prioritering*,
7. godkänna att kommunstyrelsen får besluta om att ta i anspråk medel som har avsatts för volymökningar, totalt 15,0 miljoner kronor i 2016 års budget,
8. *lån får tas upp inom en ram på 920-50 miljoner kronor, dvs 870 miljoner kronor*,
9. fastställa ramen för koncernens rörelsekrediter till 150 miljoner kronor,
10. godkänna att kommunen sammantaget tecknar borgen såsom för egen skuld för Tyresö Bostäder AB:s låneförpliktelser upp till ett totalt högsta lånebelopp om 1 800 miljoner kronor, jämte därpå löpande ränta och kostnader,
11. fastställa borgensavgiften för Tyresö Bostäder AB till 0,4 procent av vid var tidpunkt utnyttjad del, för övriga borgensåtaganden fastställs borgensavgiften i varje enskilt fall,
12. fastställa revisorernas budget för 2016 enligt belopp som fullmäktiges presidium föreslår,
13. *fastställa miljöpartiets förslag om en utredning av en social investeringsfond*,
14. *fastställa att Tyresö kommun påbörjar arbetet för en jämställdhetsbudget år 2016*,
15. *i övrigt godkänna miljöpartiets förslag till Kommunplan för 2016-2019*.

2. En budget för barn, unga, miljö och klimat

Kärlek, natur, gemenskap, trygghet, framtidstro och andra sociala och kulturella värden är förutsättningar för människors välbefinnande. Mycket kan påverkas, även här i Tyresö – här finns goda förutsättningar. Miljöpartiet ser till helheten och det ömsesidiga samspelet och beroendet mellan oss människor, samhället och naturen. Omtanke om barn, unga vuxna och äldre är både mänskligt och ekonomiskt lönsamt. Ett rikt natur- och kulturliv ger livskvalitet, medan minskad miljö- och klimatpåverkan är avgörande för vår och kommande generationers framtid. Tillsammans kan vi göra skillnad.

Vår politik strävar mot att fördela resurserna så att nu levande och framtida Tyresöborna och andra människors välbefinnande säkerställs. Vi sätter jämställdhet och jämlikhet högt, och vi vill utveckla demokratin och öka delaktigheten i Tyresö. Med förebyggande insatser och satsningar på barn, unga och äldre, kommunens personal, arbetslösa och på dem som hamnat utanför trygghetssystemen, får vi både ett mänskligare och ett mer välmående samhälle som dessutom blir ekonomiskt hållbart på kort och lång sikt.

Omsorgen om barn, ungdomar och äldre är skälet till att miljöpartiet också i år föreslår en skattechöjning på 30 öre, vilket innebär ett tillskott på ca 32,8 miljoner kr (mkr). Vi gillar inte skattechöjningar, men bryr oss mer om våra barn, ungdomar och äldre, samt om andra som behöver samhällets stöd. Vi värnar både välfärd och kommunens anställda. Att stärka ekonomin är nödvändigt för att klara löneuppräknings- och satsningar inom skolan och omsorgen. Vi föreslår att förvaltningen ska utreda inrättandet av en social investeringsfond, för att vända trenden med stort utanförskap och efterföljande kostnader.

Åratal av alliansstyre i Tyresö, landstinget och nationellt har dränerat den gemensamma ekonomin som blivit alltmer ansträngd och gett negativa konsekvenser för många barn, ungdomar och äldre. Nu har Sverige en regering som istället för stora skattesänkningar vill prioritera miljö och klimat, satsningar på förskolan, skolan och äldreomsorgen. Nu finns goda möjligheter att åstadkomma stora och viktiga förbättringar de närmaste åren.

Tyresö kommuns höga investeringstakt och med den en växande skuldsättning, går stick i stäv med kommunens mål om ekonomisk hållbarhet. Kommunens medarbetares sjukfrånvaro är hög, kvinnor i högre grad än män och allra högst på social-, och barn- och utbildningsförvaltningarna. Besparingar och avskedanden för att klara budgeten har nått vägs ände. Det är för få lärare och andra stödjande vuxna i skolan och förskolan, för lite personal på fritids, och för lite satsas på förebyggande och socialt arbete. Tidigare avgiftshöjningar på fritidsklubbar och inom omsorgen om äldre och funktionsnedsatta har lett och leder till ekonomisk omfördelning, från ekonomiskt svaga till redan välbeställda, och till ökat utanförskap som orsakar nya kostnader.

Miljöpartiet ifrågasätter synen på människan som enkom en ekonomisk varelse. Vi är sociala, kulturella och biologiska individer. Att reducera medborgarna till kunder som konsumerar vård, skola och omsorg i deras kontakt med kommunen och myndigheter är förminskande och felaktigt. Offentligt finansierad verksamhet (betald av medborgarna) ska inte likställas med en marknad/torghandel. Vi är medborgare, elever, patienter, klienter, resenärer, brukare med mera och ska bemötas därefter.

Vi har på senare år konstaterat att alliansen tagit till sig alltmer av frågor som vi i miljöpartiet drivit. Ibland har det tagit onödig lång tid, vilket lett till onödig miljö- och klimatbelastning. Men vi slår oss inte till ro. Trots att det kan tyckas att miljöpartiets politik blivit allmängods, så räcker det inte. Det måste till mindre prat och mer verkstad, både högre ambitioner i det som görs och väsentligt fler nya lokala, klimat- och miljöinitiativ. Miljöpartiet gör skillnad!

Det är oerhört angeläget att värna och ta tillvara bostadsnära grönområden, och de gröna svaga sambanden i den gröna kilen som förbinder Tyresö med Haninge, Nacka och Stockholm. Dessa samband/länkar är avgörande för att djur och växtliv ska kunna ta sig mellan grönområdena. Vi har ett arv att förvalta och det ska vi göra. Enskilda intressen väger lättare än allmänintresset i väsentliga frågor som dessa.

Miljöpartiet ser med oro på framtiden. Men också med tillförsikt och lösningsinriktat. Klimatförändringarna angår oss alla och är livsavgörande för att låta partipolitik och maktpolitiskt spel stå emellan. Konkreta handlingar och ambitionshöjningar i beslut där det går att påverka är nödvändigt. Effekterna av koldioxidutsläpp, överkonsumtion och utrotande av andra arter blir allt mer kännbart. Miljöpartiet ser problemen och försöker lösa dem. Stoppa huvudet i sanden-taktik och säga att andra får ta ansvar, ligger inte för oss. Det är vi, här och nu som måste ta ansvar, i synnerhet vi som har byggt vårt välstånd på fossil energi och som kommer att drabbas minst av klimatförändringarna.

Vi har ett långsiktigt perspektiv. Vi är övertygade om att våra satsningar och vår politik kommer att leda till ett trivsammare Tyresö – lyckligare barn, ungdomar, äldre och bättre hushållning med resurser – mänskliga, naturens och de finansiella.

Marie Åkesdotter och Peter Bylund
Gruppledare och språkrör Miljöpartiet de gröna Tyresö

3. Miljöpartiets vision för Tyresö kommun 2030

Tyresö – en grönskande kommun med människan i centrum

Gröna sköna Tyresö med naturen in på knuten. Gröna sköna Tyresö, där barn och ungdomar växer upp i en lugn, men kreativ och stimulerande miljö. Tyresö vimlar av mötesplatser, både inom- och utomhus. Vårt kultur- och föreningsliv sjuder.

Förebyggande är ett ledord i Tyresö och ett kraftfullt verktyg mot ohälsa, droger och brott. Tyresö är ett föredöme när det gäller omsorgen om unga, gamla, funktionsnedsatta och människor som behöver samhällets stöd.

Tyresö har under åren fokuserat på skola och utbildning, vilket gett alla barn och ungdomar goda förutsättningar till ett bra arbetsliv och ett lyckligt liv i stort. I Tyresö finns möjligheter till livslångt lärande, med omskolningsmöjligheter och vidareutveckling i livets olika skeden. Miljön är gynnsam för människor, sysselsättning och ekonomi. Tyresö kommun är en föredömlig arbetsgivare för alla anställda, vilket också är till gagn för medborgarna.

Tyresö är en tillgänglig och ansvarstagande kommun med en långsiktigt hållbar ekonomi, där välståndet inte baseras på lånade pengar. Genom klok upphandling kan mindre företag konkurrera om uppdragen och leverera varor och tjänster för Tyresö kommuns räkning. Sociala aspekter och miljöhänsyn är implementerat i upphandlingsprocessen, liksom kvalitetssäkring och uppföljning.

Antalet arbetsplatser i Tyresö har under åren blivit fler, bland annat genom effektivare markanvändning, ett diversifierat näringsliv och flera utvecklade företagsbyar. Många miljö- och klimatsmarta företag är etablerade. Kommunens samverkan, egna satsningar och lokala upphandlingar har skapat jobbopportuniteter för ungdomar och för dem som anses stå långt ifrån arbetsmarknaden. Sociala företag har stöttats och integrerats i Tyresö.

Tyresös fastigheter och bostäder är energieffektiva och håller hög standard – oavsett boendeform. Solenergi (solel och solvärme) ger ett betydande bidrag till fastigheternas energianvändning. Bostadsbrist och hemlöshet är ett minne blott. En genomtänkt stadsplanering har gett bilfria centrum och en stad för människan, där kollektivtrafiken och cykeln är de vanligaste lokala fortskaffningsmedlen. Tvärförbindelserna är goda och resandet till andra kommuner sker i första hand med kollektivtrafik. Service finns där människor bor och verkar.

Tyresö har medverkat till att inrätta en marin nationalpark i Östersjöns skärgård och att havets vattenkvalitet kontinuerligt förbättrats. Tyresös klimatbelastning och miljöpåverkan har sjunkit radikalt och fortsätter kontinuerligt att minska. Tyresö har lyckats med kombinationen av bostadsbyggande, utan att knäpa på värdefulla bostadsnära grönområden och de svaga sambanden i den gröna kilen som är så viktig för hela Stockholmsregionen. Tyresö kan också numera stolt kalla sig en Fairtrade City.

Tyresö har en grön ordförande i kommunstyrelsen sedan några val. Flera demokrati-reformer har genomförts, vilket gett ökad delaktighet och bidragit till en vital politisk debatt. Fler ungdomar har engagerat sig i utvecklingen av Tyresö, sin skola, fritidsgård, bostadsområde, kultur och idrottsverksamhet. Tyresö är ett varmt och vänligt samhälle.

4. Långsiktigt hållbar utveckling – på allvar!

Att hålla sig inom ekologins ramar

Det övergripande målet för planering, budget och beslut inom all kommunal verksamhet ska bidra till långsiktigt hållbar utveckling. Det kräver fokus på ekologisk hållbarhet och prioritering av mänskligt välbefinnande, framför ensidighet om ”ekonomiskt tillväxt”. Ekonomi är hushållning med resurser och det vi allra mest måste hushålla med är vårt naturkapital. För parallellt med den förhärskande strävan mot ”ökad tillväxt” (högre BNP), överutnyttjas och utarmas våra ekosystem. Att fiska ut hav och skövla skogar ger kortsiktiga finansiella vinster, men ingen reell tillväxt. Tvärtom!

År 2014 inföll Earth Overshoot Day (ekologiska skuldens dag) 19 augusti. På 8 månader används ekosystemtjänster som det tar jordklotet 12 månader att skapa, samtidigt som våra avfallsmängder ständigt ökar. 1986 överskreds gränsen för vad jorden tål för första gången. Allteftersom de ekologiska systemen stressas, ser vi allt fler ekologiska kollapsar och Earth Overshoot Day kommer allt närmare årets början – 1986: 31 dec, 1995: 21 nov, 2005: 20 okt och 2014: 19 aug.

Effekter av klimatförändringar är konsekvenser av vårt ohållbara levnadssätt. FN:s klimatpanels (IPCC) mål om att undvika att jordens dygnstemperatur stiger mer än 2 grader Celcius, utgår ifrån att effekterna därefter bedöms bli för ohanterliga. Vid 4 graders temperaturökning kommer delar av planeten att bli obebodliga under den varma årstiden. Dessutom kommer hundratals miljoner människor vid kustområden att drabbas av översvämningar och stormfloder. Klimateffekterna märks redan och mest i fattiga delar av världen, där människor som bidragit minst till växthusgasutsläppen bor. Känsliga ekosystem, utrotningshotade växter och djur och områden som redan är kraftigt påverkade av utsläpp eller skövling, är mest sårbara och arter som inte hinner anpassa sig.

2014 presenterade FN:s klimatpanel, IPCC, sin hittills mest omfattande analys av kunskapen om klimateffekter och klimatanpassning. I rapporten konstateras att den pågående klimatförändringen innebär betydande risker för bland annat global livsmedelsförsörjning och för ekonomisk utveckling. IPCC betonar att vi både måste bromsa utsläppen och anpassa samhället för att minska sårbarheten. Ju snabbare detta sker, desto lägre är riskerna för allvarliga klimateffekter. Prognoser pekar dock mot de värsta scenarierna, motsvarande en temperaturökning på över 4 grader år 2100. Utsläppen accelererar snarare än planar ut och forskare menar att det är väldigt bråttom att vända utvecklingen, att vi har fyra eller högst fem år på oss.

Jämställd kommun med välmående människor

Med jämställdhetsbudgetering analyseras budgeten utifrån de konsekvenser som fördelningen av skattemedel får för kvinnor respektive män. Jämställdhetsintegrering ger också svar på hur vi ska arbeta för att uppnå jämställdhet, vilken strategi som ska användas. Hänsyn till jämställdhet ska tas när åtgärder som påverkar människor planeras, genomförs och/eller utvärderas. Insatserna kan innebära att normer ifrågasätts och att resurser omfördelas. Kvinnor och män ska ha samma möjlighet att besluta över sina egna liv och tillsammans forma samhället och alla ska tillvaratas.

Tyresö kommun har goda möjligheter att främja både psykisk och fysisk hälsa hos tyresöborna och hos kommunens anställda, vilket inte minst är väsentligt då antalet äldre i kommunen förväntas fortsätta öka de kommande åren. Hälsofrämjande och förebyggande insatser lönar sig - vid olycksfallsprevention belastas kommunerna, medan landstinget hämtar hem vinsterna. Vid rehabiliteringsinsatser bär landstingen kostnaderna medan kommuner, arbetsgivare med flera minskar kostnaderna. Hälsovinsterna som ökad livskvalitet och förbättrad privatekonomi tillfaller individen.

Naturens stärkande och läkande kraft, både förebygger och hjälper människor att återfå sin hälsa, funktionsförmåga och livskvalitet – ofta utan läkemedel och biverkningar. Bostadsnära grönytor och rekreationsmöjligheter är oerhört viktigt för folkhälsan. Att umgås med djur inom äldreomsorgen är hälsofrämjande och beprövat. Samma koncept kan användas för ensamkommande barn och flyktingar, där språk- och kulturbarriärer lättare övervinns, samt vårdhundar för habilitering av personer med funktionsnedsättning.

Varje människa har behov av att bli sedd och bli bekräftad. När föräldrar och samhälle misslyckas med uppgiften och ansvaret, ökar risken för in- och utåtagerande beteenden. Tidiga insatser är nödvändigt – för att stötta familjer och fånga upp barn med problem (egna eller i familjen) i förskolan, skolan, gymnasiet, fritidshemmen och fritidsgårdarna. Socialtjänsten och skolhälsovården måste få resurser, så att familjer, barn- och ungdomar inte lämnas i sticket. Förskolegrupper och klasser ska inte vara större än att alla barn och ungdomar blir sedda och får de nödvändiga kunskaper som de har rätt till. Inget barn ska lämnas i sticket om de utsätts för mobbning eller behandlas illa.

Avgifter och kostnadsfördelning

Avgifter har olika betydelser inom olika delar av den kommunala verksamheten. Verksamheter som sophämtning och bygglov bör i så stor utsträckning som möjligt finansieras av avgifter. Avgifter i sociala verksamheter såsom äldreomsorg och kultur- och fritidsverksamhet, kan ses som ett sätt att motverka överkonsumtion. Avgifters betydelse vid sådana verksamheter bör vara liten och skatten den huvudsakliga finansieringen. Avgifter ska inte stänga ute individer och hushåll med svag ekonomi.

Miljöpartiet säger inte nej till alla taxehöjningar men försöker bedöma varje taxehöjning ur ett socialt, ekologiskt och ekonomiskt perspektiv. Vi har därför sagt nej till höjningar av avgifter till fritidsklubbar, kulturskolan, familjerådgivning, äldreomsorgstaxa, avgift på hjälpmedel mm. Vi vill ha högre självfinansieringsgrad när det gäller plan- och bygglovtaxor och har sagt ja till höjda parkeringsavgifter, hyra av kommunens lokaler för vuxna, vatten- och avloppsavgifter (VA) på grund av ökade kostnader. Dock har vi tidigare opponerat oss då alla i VA-kollektivet fick vara med och betala stora delar av enskilda hushålls VA-anslutningsavgifter på Östra Tyresö.

Konkurrens, upphandling, kvalitet, insyn och kontroll

Den offentliga sektorn ska vara ett föredöme vid upphandling för hållbar utveckling. En vanlig missuppfattning är att kommuner alltid måste välja lägsta pris. Tyresö kommun är en relativt stor upphandlare och genom att ställa adekvata krav kring aspekter såsom kvalitet, sociala och etiska frågor, djurskydd, hälsa, miljö och klimat, ska kommunen driva på utvecklingen mot hållbar produktion, hållbara produkter och tjänster.

Kraven ska följa EG-rättsliga icke-diskriminerande principer. Skattepengar ska inte användas så att människor i fattigare länder utnyttjas. Att köpa rättvisemärkta varor till kommunens verksamheter är ett effektivt sätt att visa global solidaritet. Krav på energieffektivitet, transporter och materialval, ska ställas utifrån klimatkrav och livscykelanalys.

Många olika huvudmän – som ofta likställs med valfrihet – kräver både flexibilitet och överkapacitet i kommunens organisation. Detta gäller såväl lokaler som personal och verksamheter, vilket också påverkar hushållningen med resurser. Alla som arbetar för Tyresö kommun – oavsett inom eller utanför kommunen – ska göra det på rimliga villkor och inte riskera hälsan eller att bli dåligt behandlad. Invånarna har också rätt till insyn och kunna jämföra verksamheter. Beslut om konkurrensutsättning av kommunens verksamheter ska grundas på saklighet och utifrån konsekvensanalyser. Konkurrensutsättning innebär ofta att priserna pressas på kommunala tjänster och att besparingarna betalas av dem som utför arbetet – genom lägre lön och sämre arbetsvillkor. Priset betalas också av medborgarna – som kan få sämre insyn och sämre bemanning och verksamhet. Den kommunala verksamheten påverkas dessutom med ökad administration, större kontrollapparat och krav på snabba omställningar.

Att riskkapitalbolag ofta inte skattar i Sverige utan tar vinster till skatteparadis är också bekymmersamt. Negativt är också de förlorade gemensamma tillgångarna, exempelvis alliansens utförsäljningar av tre förskolor för 145 000 kr som några år senare delar ut ca 1,5 miljoner kronor i vinst om året till köparen. Detta förhållningssätt anser vi inte är förenat med en ansvarsfull och långsiktigt hållbar ekonomi. Senaste exemplet på misshushållning och gynnande av enskilda kommuninvånare, är alliansens beslut om Tyresö Bostäders (kommunens bolag) utförsäljning av 152 hyresrätter i Diamantgången, där beståndet såldes långt under marknadspris. Nu står ytterligare ett bostadsbestånd i Krusboda på tur att säljas ut av alliansen. Med omtanke om alla de som behöver en bostad och vill bo i hyresrätt, kan vi inte heller tillstyrka denna försäljning.

En anställd, konsult eller förtroendevald som misstänker oegentligheter inom någon av Tyresö kommuns verksamheter, ska enkelt kunna berätta det för överordnade och/eller de kontrollorgan som finns inom och utanför kommunen. Yttrandefrihet och meddelarfrihet ska gälla all verksamhet, utan risk för förföljelse. Detta blir än mer viktigt i och med kommunens varumärkesprofilering, där medarbetare kan känna krav på att ”marknadsföra” kommunen. Det kan också vara problematiskt att mäta kvalitet i ”nöjdhet” i verksamheterna, då personal, elever, föräldrar, brukare och anhöriga kan känna att de är i beroendeställning till kommunen. Det bör därför tas fram andra mått för kvalitet.

Utmaningar

Ekonomisk hållbarhet

Många år av alliansstyre i Tyresö och landstinget samt nationellt, har lett till en allt mer prövad ekonomi i det offentliga. Bland annat genomförde alliansregeringen reformer som gav ökade kostnader för kommunerna, till exempel större kostnader för försörjningsstöd. Nu ingår miljöpartiet i regeringen, vilket kommer innebära en annan fördelningspolitik – bättre förutsättningar för kommuner, landsting och för personer med låga inkomster, arbetslösa, ensamstående med flera.

Vi måste hålla budget och vi måste utveckla strategier för långsiktig balans i ekonomin. Under 2016 gör regeringen stora satsningar på skolan och äldreomsorgen. Det är ännu inte klart på vilket sätt som dessa satsningar kommer kommunen till del, men det kommer att ge ett viktigt tillskott till verksamheter som medborgarna prioriterar högt. Även om vi kan vänta oss stora statliga tillskott till skolan och äldreomsorgen nästa år så blir det tufft, fler barn och fler äldre innebär ökade kostnader. En förutsättning är också att riksdagen släpper fram minoritetsregeringens budgetförslag.

Tyresöalliansens inte alltid genomtänkta investeringar, med efterföljande ökande lån, går stick i stäv med våra mål om ekonomisk hållbarhet, de mål som vi gemensamt fattat beslut om. Trots att Tyresö kommun de senaste åren haft mycket goda förutsättningar, på grund av engångsintäkter, markförsäljning och återbetalning av försäkringspengar, har de ekonomiska målen inte klarats.

Mer än 20 000 personer står i Tyresö Bostäders bostadskö. Det planeras och byggs ett stort antal bostäder i kommunen, men fortfarande alldeles för få hyresrätter. Tyresös ungdomar har svårt att hitta en bostad, liksom de som vill flytta till Tyresö. Det vill säga om de inte har möjlighet att köpa sig en bostad. Stockholms Handelskammare har varnat för att ekonomin hotas av bostadsbristen. En stor del av problemet är underskottet på hyresrätter, vilket gör att bland annat ungdomar har svårt att etablera sig. Miljöpartiet ställer inte grupper mot varandra, utan vill också bygga för dem som önskar bo kollektivt.

Personalomsättningen inom socialförvaltningen är fortsatt hög, vilket både drabbar de som arbetar kvar i verksamheten och de människor som äter i kontakt med förvaltningen. Beräkningar visar att en nyrekrytering av en socialsekreterare innebär en merkostnad på över 300 000 kronor. Personalens förutsättningar måste förbättras så att resursdräneringen stoppas. Det är för få lärare i skolan och förskolan, för lite personal på fritids, för lite satsas på det stödjande sociala arbetet och på de ideella sociala organisationerna.

Under åren har flera tjänster inom socialtjänsten vakanshållits, bland annat inom missbruksenheten och individ- och familjeomsorgen, trots ökat missbruk och psykisk ohälsa (i synnerhet bland unga). Detta kan inte vara bra på kort sikt, än mindre på lång, då kostnaderna sannolikt kommer att mångfaldigas. Allt fler barn och ungdomar är i behov av samhällets stöd och resurser. Anmälningarna av barn som far illa i hemmen ökar ständigt, liksom kostnaderna för dygnplaceringar och missbruksvård. I dagarna har ytterligare en besparing skett på individ- och familjeomsorg på 4 miljoner kronor, vilket innebär att det förebyggande arbetet får stå tillbaka ytterligare. Ännu ett dåligt beslut av alliansen. Nu står också verksamheten inför organisationsförändringar och ska göras till en beställar- och utförarorganisation, vilket kommer att kräva ytterligare resurser.

Kostnaderna för ungdomar (upp till 20 år) som dygnplaceras i familje-, jour- och HVB- är fortsatt hög. För att inte kostnaderna ska fortsätta öka år efter år krävs tidiga insatser. Vi måste bryta den negativa trenden! Stöd ska sättas in tidigt, ju längre vi väntar, desto högre blir både de mänskliga och samhälleliga kostnaderna.

Tyresö kommun har en pensionsskuld som ligger utanför balans- och resultaträkningen. Det handlar om pensionsåtaganden gentemot kommunens anställda som intjänats före 1998. För att klara kostnadsökningen krävs en långsiktig plan. Annars riskerar pensionerna att tränga ut annan kommunal verksamhet. Det går inte att blunda och skjuta problemet på framtiden.

Förr var det ovanligt att kommuner avsatte pengar för att klara framtida pensionsutbetalningar. Dessa utbetalningar hanterades löpande efter hand som de dök upp. Det innebär att kostnaderna för pensionerna sköts över till kommande generationer. För 2015 uppgår summan till 864,8 miljoner kronor (mkr) och beräknas till 846,1 mkr år 2016. Istället för att belåna ytterligare är det viktigt att engångsintäkterna (markförsäljningar och annat) användas för investeringar och för att stärka kommunens finansiella ställning och soliditet. Detta måste hanteras bättre.

Tyresö kommun står inför mycket stora investeringsbehov de kommande åren. Investeringsprogrammet i alliansens förslag för perioden 2016-2019 uppgår till 1 266,7 miljoner kronor. Några av de större investeringsprojekten är; utveckling av Norra Tyresö centrum, ny ishall i anslutning till Tyresövallen, byggnation av gator, vatten och avlopp i östra Tyresö, Solberga och Raksta med flera områden, ny skola och förskola i Trollbäcken, utveckling av Alby fritidsområde, nya bostäder för personer med funktionsnedsättning. För att finansiera investeringarna kommer upplåningen att behöva öka, uppskattningsvis i genomsnitt med 100 miljoner kronor per år. Med ökade investeringar följer också ökade kostnader för räntor och drift. Miljöpartiets hållning är att vi måste prioritera hårdare minska investeringarna och belåningen.

Social hållbarhet

Ett sätt att motverka segregation och öka sammanhållningen är att kommunen planerar för att det inom varje bostadsområde finns blandade upplåtelseformer – hyresrätter, bostadsrätter och eget boende i radhus och villor. Kollektivt boende ska också erbjudas, och bör vara ett uttalat mål i översiktsplanen för 2035.

Utanförskap är inte oundvikligt, utan går oftast att förebygga med tidiga insatser. Att inte agera i tid är ett stort slöseri med mänskliga och samhällsliga resurser. Kostnaderna för ett barn som hamnar snett är alltför stora. Skandialivs ”Utanförskapets pris” visar på konsekvenserna av att inte ge varje barn de förutsättningar och verktyg som de behöver för att kunna skapa sig ett liv med mening och egen försörjning.

Varje år börjar runt 660 sexåringar grundskolan i Tyresö. Enligt Skandialiv riskerar 85 av dessa barn att hamna utanför samhället som vuxna, det vill säga om vi inte agerar för att undvika detta. Beräkningar visar att utanförskapet (de 85 individer) kostar kommunen hundratals miljoner kronor. Därutöver får landstinget, försäkringskassan, arbetsförmedlingen, rättsväsendet kostnader på uppemot dubbelt så mycket, vilket också drabbar skattebetalarna. Totalt kostar det samhället 1 246 miljoner kronor.¹ Tillkommer gör också bortfallet av skatteintäkter genom produktionsbortfallet. För Miljöpartiet är det oförlåtligt att inte stoppa detta utanförskap genom mer förebyggande insatser.

En majoritet av de svenska hushållen har fått bättre ekonomi de senaste åren, men skillnaderna mellan hushållens ekonomi har ökat. Klyftorna har vuxit och skillnaderna mellan kvinnors och mäns ekonomiska förutsättningar har också ökat. Detta påverkar även barnens situation. Många barn i Tyresö lever i ekonomisk utsatthet, kanske upp till 2-3 barn i varje klass. Det är barn i hushåll med låg inkomst och/eller försörjningsstöd, ofta med ensamstående föräldrar (mödrar). Ofta saknas idrottskläder, pengar till mobil, dator och uppkoppling och pengar till utflykter och aktiviteter till föreningslivet.

---

¹ <http://utanforskapetspris.se/> (20150517)

Ekonomisk utsatthet kan vara svårt för barn i en relativt rik kommun som Tyresö, där man inte kan leva upp till klädesnormer, semestrar och aktiviteter. Utan dator är det problematiskt med skolarbetet och att koppla upp sig mot kommunens skolportal.

Här är några fakta från Rädda Barnens rapport, ”Ung röst Tyresö 2014”, där tyresöbarn svarat hur de upplever sin situation. Resultatet visar att 93 % är stressade över skolarbetet, 19 % av tjejerna har haft ätstörningar under året, 24 % har under året känt sig mobbade eller kränkta, 43 % har under året blivit ombedda av personal på skolan att ta med pengar till aktiviteter, 8 % har inte deltagit i en fritidsaktivitet under året för att det kostat pengar, 14 % har under året oroat sig över att familjens pengar inte ska räcka, 6 % känner sig inte alltid trygga hemma, 5 % har under året oroat sig för att bli vräkta.

Tyresö kommuns anställdas sjukfrånvaro är dubbelt så hög, jämfört med målet om 4 %. Högst sjukfrånvaro har social- och barn- och utbildningsförvaltningarna, de verksamheter med högst belastning och där det är övervägande delen kvinnor. Detta är både ojämnt och ohållbart. Enkäter har visat att personalens förtroende har sviktat för kommunledningen och att upplevelsen av möjlighet till påverkan i sitt eget arbete är för liten.

Individ- och familjeomsorgen har brottats med stora problem att utreda barn och unga som far illa. I slutet av 2013 meddelade socialtjänsten att de inte klarade myndighetsuppdraget, utan frånsade sig ansvaret och lade över det på politikerna. 22 individuella fall av barnmisshandel, missbruk – eget och inom familjen, psykosocial ohälsa kunde inte tas om hand och utredas. 54 fall hade tagit för lång tid att utreda och slutföras inom den lagstadgade tiden på fyra månader. Detta på grund av den alltför höga arbetsbelastningen.

I januari 2015 var det färdigt igen. Då upprättade cheferna en rapport enligt lex Sarah. Skälet var att de inte längre klarade att utreda de barn och unga som far illa inom den lagstadgade tiden. I kommundirektörens rapport för mars 2015 står; ”Sedan i november har läget förvärrats inom IFO barn och familj, personal har slutat och sjukskrivit sig delvis på grund av arbetsmiljöskäl. Ny lagstiftning 2014 har medfört ett större uppdrag för Barn och familj vad gäller utredningsskyldigheten. Detta sammantaget gör att förvaltningen nu utreder konsekvenserna av detta och de utökade behov detta medför.”

Alliansen har skurit ner i det förebyggande arbetet, liksom på insatssidan för lättare och tidiga insatser. Detta innebär att det ofta har gått väldigt långt innan människor får stöd och hjälp. Det är oekonomiskt för kommunen och omänskligt för den som behöver stöd. Alliansen har under många år grovt underfinansierat verksamheten. Organisationen har slimmats, personal har slutat och gått till andra kommuner där de fått bättre betalt. Som nödlösning har konsulter satts in, vilket blivit avsevärt dyrare, där både kontinuitet och kvalitet blivit lidande. Givetvis ineffektivt och sämre för tyresöborna.

Det behövs fler tjänster för utredning av barn och unga, för att kvalitetssäkra verksamheten och för att få en långsiktighet. Socialsekreterarna måste kunna arbeta under rimliga förhållanden, dels för att hinna med sitt arbete och dels för att inte riskera att fatta felaktiga beslut eller göra missbedömningar. Lönerna för socialsekreterare måste höjas för att Tyresö kommun ska vara en arbetsgivare som tar jämställdhet på allvar. Tyresö kommun behöver också stödja och ta hjälp av sociala och ideella föreningar, så att deras verksamhet används till fullo.

Otaliga är berättelserna om missförhållanden på äldreboenden i Tyresö och i landet. Frågan blir än viktigare när omsorgsboendena blir allt mer vårdtyngda och får fler boende. Miljöpartiet deltog i folkomröstningskampanjen 2012 för att stoppa alliansens försämringar inom äldreomsorgen och för funktionsnedsatta. Trots en överväldigande majoritet följde alliansen inte folkomröstningens vilja, med hänvisning att för få röstade.

Kunskap och bildning

Efter många år av alliansstyre på nationell nivå och i Tyresö finns också stora utmaningar på skolans område. Tyvärr väljer allt fler lärare att lämna yrket och för få väljer lärarutbildningarna. Länsstyrelsen har beräknat att 15-16 000 lärare kommer att saknas år 2020 i Stockholmsregionen. Lärarkyrkans status måste höjas och lärarna måste få ägna tiden åt den pedagogiska verksamheten, inte åt administration.

Det ska inte finnas bra och dåliga skolor – alla skolor ska vara bra. Vi ser allvarligt på de stora variationerna i kunskapsresultat mellan rektorsområden och mellan pojkar och flickor. Skolan ska ge alla barn likartade förutsättningar till en bra start i livet. Det är helt oacceptabelt att barn lämnar grundskolan utan att ha blivit godkända i grundläggande ämnen. Den socioekonomiska ersättningen ska kompensera för att uppnå likvärdighet, men vi konstaterar att den inte gör det i Tyresö. Alliansens hyreskostnadssystem har också inneburit att nybyggda skolor fått högre hyra och fått skära ner på personal, vilket drabbat barn som har sämre studieförutsättningar.

Många skolor i Tyresö är från 60- och 70-talet och har stora upprustningsbehov. Invånarantalet växer stadigt vilket leder till behov av fler förskole- och skolplatser. Det behövs ett större grepp kring lokalplanering och skolors utformning i Tyresö, på kort och lång sikt. Miljöpartiet är i grunden positiv till små skolor, särskilt när det gäller elever i årskurs 1-6. Närhet till skolan är viktigt, vilket lättare uppnås med fler och mindre skolor. Samtidigt finns det fördelar med större skolor, då segregation motverkas och det ger större flexibilitet i verksamheten. Ekonomiska skäl kan också tala för större skolor. I varje kommande skolbeslut måste vi därför utgå från varje områdes specifika förutsättningar. Därefter ska de parametrar som nämnts ovan vägas in, innan vi lägger förslag på en ny skola och dess storlek eller om det kan vara aktuellt med upprustning av en befintlig skola. När skolor rustas upp eller då nya skolor byggs ska det ställas höga miljö- och energikrav.

Gymnasieskolan har genomgått stora förändringar som ställt höga krav på organisation och personal. I Stockholms län finns ett stort överskott på gymnasieplatser och Tyresö gymnasium har inte lyckats i konkurrensen gällande den högskoleförberedande delen. I länets gymnasierregion kan elever välja skola, vilket gjort att fler elever samlas på centralt placerade skolor. Allra sämst klarar sig de skolor som ligger en bit utanför Stockholms innerstad. Allianspartierna i regionen har minskat resurserna, när de beslutat om generella höjningar av programpengen, har de inte kompenserat för höjda lärarlöner.

Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har presenterat en gemensam vision om gymnasiet på befintlig plats i Tyresö, Campus Tyresö; Ett gymnasium för kunskap och hållbar utveckling som ska möta elevers drömmar och framtidens utmaningar i en kreativ lärandemiljö. Gymnasiet ska vara ett nav för utbildning och aktivitet, med naturlig samverkan med vuxenutbildning, näringsliv, arbetsmarknad och intresseorganisationer. Teoretiska ämnen ska kopplas samman med de praktiska, och olika verksamheter ska stärka varandra.

Byggnaden ska erbjuda en profilskola för hållbar utveckling, med gröna uterum, gröna tak och väggar, solfångare och energieffektiva lösningar mm. Ny spännande arkitektur ska visa på möjligheterna att återanvända dagens skolbyggnad. Byggnaden ska innehålla flexibla lokaler med möjligheter att utforma lärmiljöer för olika program och utbildningar. I campusområdet ska ungdoms- och studentbostäder finnas. Tyresös gymnasium ska arbeta med ett öppet förhållningssätt till omvärlden - samverkan med högskola, lokala företag och andra aktörer som ger möjlighet till både praktik, sommarjobb och framtida jobb för eleverna.

Alliansen i Tyresö planerar istället att dela gymnasiet och flytta de högskoleförberedande programmen till Tyresö centrum och hyra lokaler av fastighetsbolaget Hemsö (i ett "Kunskaps- och kulturcentrum). Här saknas ekonomiska underlag – vad delningen av gymnasiet kostar, det vill säga de sammanlagda kostnaderna för delning och flytt av de högskoleförberedande programmen. Det som hittills presenterats är en enkel "reklampresentation" från Hemsö. Alliansens kalkyl med 500 elever i de högskoleförberedande programmen är mycket osäker, då det idag bara går 119 elever på dessa program i Tyresö gymnasium. Skälet till flytt och delning tycks vara att det är viktigare för dessa elever med ett centralt beläget gymnasium, än för eleverna på de yrkesförberedande programmen. Denna kostnad – som ännu inte utretts till fullo, riskerar även att påverka andra nödvändiga investeringar.

Ekologisk hållbarhet

Transportsektorn är den dominerande källan för utsläpp av växthusgaser i Stockholmsregionen. Fler motorvägar leder till ökad bilism och mer utsläpp. Det är därför nödvändigt att bygga ut och stärka kollektivtrafiken, så att fler avstår bilen. Att lägga mer än 60 miljarder kronor (inklusive ränta) på en gigantisk motorled i stället för att satsa på kollektivtrafiken, är en oerhörd felallokering av resurser. Det får också stora negativa struktureffekter i regionen. Minskad energianvändning med bränslesnålare bilar äts upp av fler resor och längre körsträckor. Med denna utveckling fortsätter kollektivtrafiken att tappa andelar. Utbyggnaden går för långsamt, trängseln ökar och bristande underhåll gör att tillförlitligheten i kollektivtrafiken minskar.

Det är också tveksamt att bygga ett tredje körfält på Tyresövägen innan fyrstegsprincipen tillämpas fullt ut, vilken innebär: 1. Tänk om – Överväg åtgärder som kan påverka behovet av transporter och resor samt valet av transportsätt. 2. Optimera – överväg åtgärder som medför ett effektivt nyttjande av den befintliga infrastrukturen. 3. Genomför åtgärder som innebär begränsade ombyggnationer. 4. Genomförs om behovet inte kan tillgodoses i de tre tidigare stegen. Det betyder nybyggnationer och/eller större ombyggnadsåtgärder. Nu genomför alliansen åtgärder i steg 4, utan en helhetsbild vad tänkbara åtgärder i steg 1 till 3 kan resultera i.

Tyresö kommun står inför mycket stora investeringsbehov de kommande åren, där vi måste prioritera hårt. För miljöpartiet väger till exempel en skola tyngre än en utbyggnad av en väg. Här behövs också bättre underlag inklusive ekonomiska kostnadsberäkningar med åtgärder mot buller och trafiksäkerhetsåtgärder. Tyresö kommun arbetar med mobilitetsprojekt och en rad åtgärder, bland annat har Tyresö skola och Strandskolan infört olika skoltider på morgonen och ett testresenärsprojekt har genomförts tillsammans med SL. Projektet visade att vanebilister går att få att åka buss i ökad utsträckning. Testresenärsprojektet utökas nu till hela kommunen.

Tyresö kommun tog 2010 fram en klimatstrategi med mål om utsläppsminskningar. Det är bra, men det räcker inte. Många viktiga år har gått förlorade och fortfarande är alliansens ambitioner för låga. Tyresö behöver anta en ny klimatstrategi och samordna den med en ny energiplan, vilken också ska omfatta konsumtionens klimatpåverkan. Det ska finnas konkreta åtgärds paket där kommunen ska ansöka om statliga bidrag för klimatinvesteringar och även söka stadsmiljöavtal för att förbättra kollektivtrafiken. Ett förändrat klimat medför också behov av att anpassa samhället. Det kan t.ex. vara ändrade nederbörds mönster med kraftigare regn som vårt dagvattennät inte klarar av.

Idag är cyklandets andel 5 procent av resandet i Stockholmsregionen och ambitionen till år 2030 är att den ska öka till 20 procent. Men det räcker inte. På 90-talet togs initiativ till att bygga regionala cykelstråk, men initiativet stoppades av allianspartier. Många år gick innan de insåg att cyklister och cykelstråk tillhör en modern stads transportinfrastruktur. För att ta igen de förlorade åren måste anslagen öka radikalt och projekten genomföras snabbt. Den danska målsättningen om 50 procents cykelpendling är väl värd att sätta också på den regionala cykelplanen. Det behövs mer resurser i Tyresö, till utbyggnad och förbättringar på vägbanan, sopning, snöröjning, belysning, skyddsavstånd etc. Det behövs också en ny cykelvänligare politik, så att cykling blir ett reellt alternativ för jobbpending. Det är för många avbrott och säkerhetsproblem på cykellederna idag.

Flera hastigt framtagna lagar som exempelvis Attefallshusen, riskerar att ekologiska värden utarmas och i värsta fall går förlorade. Stor exploatering vid strandnära områden kommer att förändra Tyresös karaktär och försämra livsförutsättningarna för djur och växter. Grundvatten med dåliga nivåer riskerar uttorkning och saltvatteninträngning.

Bostadsnära grönområden är betydelsefulla för människors hälsa och välbefinnande. Den fria uteleken har också positiv påverkan på barns utveckling. Naturmiljön har ett stort rekreativvärde och det är viktigt att inte överexploatera tätortsnära oaser i en missriktad iver att utveckla dem. De svaga sambanden mellan gröna kilarna ska inte byggas bort, oavsett ändamål, då de är spridningsvägar för växter och djur.

Behovet av tystnad och stillhet har aldrig tidigare varit större i vår högljudda, stressade tid, och aldrig har tystnaden varit mer hotad. Nuvarande ordning med avsteg från regeringens riktvärden för trafikbuller i detaljplan efter detaljplan är ohållbart.

Strategiska målområden

Klimat och miljö – att hålla sig inom ekologins gränser

Klimatförändringarna är vår tids största utmaning. Tyresö ska inspirera och vara en modern kommun. Världen har inte råd med en klimatpolitik där vi kallt väntar in varandra. Med 8 år av alliansregering ser nu Sverige ut att missa 14 av de 16 miljömål som alla partier ställt sig bakom. För miljöpartiet är det en huvuduppgift att ställa om samhället och säkra fungerande ekosystem, friskt vatten, ren luft och odlingsbar jord. Vi försvarar naturen när den hotas av kortsiktiga intressen. Vi vill bygga ett samhälle där vi människor inte tär på jordens resurser, där framgång mäts i annat än prylar och där välfärd är mer än konsumtion.

Vi prioriterar cykel och kollektivtrafik. Vi arbetar för att mer ekologisk mat köps in till skolor och äldreboenden, och att underlätta för lokala leverantörer att delta i upphandling. Minst samma krav som ställs på miljö- och djurskydd vid matproduktion i Sverige ska ställas vid upphandling. Vi vill minska matsvinnet, att mer vegetarisk kost äts i kommunens verksamheter, för att köttet i större mån ska komma från lokal produktion med bättre djurskydd. Vi strävar efter minst 50 procent ekologisk mat och förskolor där barn vistas dagligen ska vara giftfria och endast servera ekologiskt frukt och grönt.

Långsiktigt hållbar ekonomi – där skulder inte överläts på kommande generationer

Målet för samhällsekonomin ska vara att hushålla med resurser på ett sätt som gagnar allas livskvalitet, miljö och jämställdhet. Hållbar produktion och handel ska främjas och spekulation motverkas. Vi ska inte skjuta över skulder på våra barn, därför behövs ordning och reda i Tyresö kommuns finanser med tydliga ekonomiska ramverk. Med klok upphandling implementeras sociala aspekter, miljöhänsyn och kvalitetssäkring.

Tyresö kommun ska ligga i framkant gällande effektiv energianvändning. Underhållet av kommunens lokaler och anläggningar ska säkerställa funktionaliteten under hela nyttjandeperioden (avskrivningstiden). Överskott ska möta behoven av investeringar, underhåll och kommunens pensionsåtaganden gentemot tidigare anställda. Viktigt är att inte öka skuldbördan, då räntekostnaderna och tillkommande driftskostnader betyder minskat utrymme för kärnverksamheter och belastar kommande generationer.

Välstånd med högt förtroende för kommunen

Den nya politiskt tillsatta beredningen för medborgardialog och mångfald har en viktig uppgift att fylla. Den har tolv olika ansvarsområden och det är viktigt att beredningen i början av mandatperioden prioriterar bland dessa. Då den tidigare demokratiberedningen inte lyckades få igång ett demokratiarbete i kommunen finns det mycket att göra.

Tyresö kommun ska ha fokus på tillgänglighet och utgå ifrån barn- och jämställdhetsperspektiv. Hänsyn ska tas när åtgärder som påverkar människor planeras, genomförs och eller utvärderas. Normer kan ifrågasättas och resurser omfördelas. Bra skola och förskola, trygg omsorg med hög kvalitet är nödvändiga förutsättningar för trygga invånare och växande företag. Alla ska ha rätt att känna sig trygga och säkra i Tyresö. En god utbildning för alla öppnar möjligheter till jobb för fler unga som får möjlighet att klara skolan hela vägen till studenten.

Dörrar ska stå öppna för kompetensutveckling och med möjlighet till karriärskiften. Alla ska ha rätt och möjlighet att utöva kultur. Kulturen är demokratifrämjande och erbjuder meningsfull fritid, ett kreativt yrkesliv och en bra skola. Kommunpolitiken ska levandegöras och kommuninvånarna ska ha större möjlighet till engagemang och delaktighet. Viktigt är att barn och ungdomsfrågor lyfts upp, då dessa utgör en stor andel av invånarna och dessutom saknar rösträtt. Barns och ungas intressen ska tillgodoses i enlighet med Barnkonventionens intentioner.

Jobb och näringslivsutveckling – för fler arbetstillfällen

Genom att satsa på både småföretagens möjligheter att växa och att anställa fler i skolan, kan fler tyresöbor få ett jobb att gå till. När vi möter klimatutmaningen skapar vi samtidigt möjligheter till nya jobb. Tyresö kommun ska aktivt uppmuntra och stödja företagsamhet kring grön teknik. Investeringar i förnybar energi, klimatsmarta stadsdelar är exempel på satsningar som ger nya arbetstillfällen. Alla människors kraft, arbete och engagemang behövs. Arbetslösheten är inte bara ett problem för den enskilde, den är ett samhällsproblem. Tyresö har inte råd att ha människor i arbetslöshet när det finns så många viktiga uppgifter att göra.

Med effektivare markanvändning, diversifierat näringsliv och utvecklade företagsbyar kan arbetsplatserna bli fler. Kommunens samverkan med näringslivet, egna satsningar, upphandlingar och stöttande av sociala företag kan skapa jobb möjligheter för ungdomar och för dem som anses stå långt ifrån arbetsmarknaden. Vid upphandlingar ska sociala krav ställas om att företag ska anställa arbetssökande i Tyresö.

Tyresö Bostäder kan i högre grad engagera arbetssökande, gärna de boende i bostadsbeståndet. Kommunen ska erbjuda sommarjobb genom samarbete med näringsliv, föreningsliv och i egen verksamhet. Kommunen ska samverka med näringslivet och öka möjligheterna till PRAO och praktikplatser.

Föredömlig arbetsgivare med kompetent personal

Tyresö kommun ska ha en god arbetsmiljö och hög trivselnivå inom all verksamhet. Kommunen ska främja personalens hälsa med en hälsofrämjande arbetsmiljö. Utvecklad friskvård på arbetstid, friskvårdsbidrag och satsningar på rehabilitering ska finnas, liksom fortbildning, kompetensutveckling och nya karriärmöjligheter. Känslan av att kunna påverka sin arbetssituation är väsentligt för trivsel och stressminimering. Ojämställda löner och ohälsan i kvinnodominerade arbeten måste minska.

Ledning, fackliga organisationer och personal ska ta fram förslag för att personalen ska få större inflytande över sitt arbete och sätten att nå målen. Arbetstidsmodeller anpassade till personalens önskemål, arbetsbyten och mentorskap är verktyg som kan användas. Arbetstidsförkortning för personal med fysiskt och psykiskt tunga arbeten ska prioriteras. Arbetstidsönskemål ska i största möjliga mån uppfyllas.

5. Anslagsfördelning

Miljöpartiets budget jämfört med majoritetens

Med miljöpartiets budget går unga en ljusare framtid till mötes. Våra satsningar innebär högre personaltäthet inom förskola och pedagogisk omsorg (fritidshem), minskade barngrupper, fler lärare, större kulturutbud och fritidsgårdsverksamhet etc. Möjligheter att tillgodogöra sig kunskaper och sociala färdigheter förbättras. Sannolikt minskar nedskräpning och skadegörelse, då unga får en meningsfullare tillvaro och kan vara mer stolta över sitt Tyresö. Insatserna som gynnar hälsa och minskar riskerna för sjukdom har på både kort och lång sikt betydelse för kommunens ekonomi.

Vi ska effektivisera lokalanvändningen och administrationen för att frigöra resurser till verksamheterna. Vi prioriterar verksamheter för barn, unga, äldre och för dem som behöver samhällets stöd. Vi väljer en lägre investeringsram, då vi vet att dagens investeringar för lånade pengar ska betalas av skattebetalarna i Tyresö. Skulden belastar nästa generation, räntekostnaderna och tillkommande driftskostnader betyder minskat utrymme för verksamheter vi värnar.

Den kommunalpolitiska verksamheten är viktig för att möjliggöra politiskt arbete och engagemang. Men besparingar inom kommunens verksamheter måste också gälla politiken och därför föreslår vi en utredning för att sänka de politiska kostnaderna, utan att minska det politiska engagemanget. I opposition har vi år efter år tvingats att förhålla oss till oekonomiska beslut som på både lång och ibland också kort sikt får avsevärda negativa effekter. Vi ser med oro på kortsiktighet och marknadsanpassade lösningar som gynnar vinstdrivande företag mer än Tyresös invånare.

För att på ett seriöst sätt beräkna samhällsekonomiska effekter, är vi övertygade om att längre tidshorisonter måste till. För att synliggöra att vår politik gör skillnad görs en grov uppskattning där vi räknar hem några förebyggande och hälsofrämjande satsningar. På sikt uppskattas mångdubblade positiva kostnadseffekter. Vi vill utreda en social investeringsfond som kan generera stora besparingar i framtiden. Vi satsar tidigt istället för att betala stort när människor riskerar att falla utanför eller ut ur systemet. Det är betydligt mer mänskligt och ekonomiskt, det är att hushålla med resurser.

Vi konstaterar att för oss som inte sitter i majoritet blir budgeten mer en markering som kommuninvånarna kan ta del av. Våra omprioriteringar är marginella sett till hela budgetomslutningen. En förutsättning för att vår politik ska få genomslag är att vi ingår i en majoritet som sätter hållbar utveckling främst.

Då nedskärningar och så kallade effektiviseringar i verksamheterna, innebär färre händer i välfärden, är det vår uppfattning att det behövs en skatthöjning på 30 öre, ett tillskott på 32,8 miljoner kronor (mkr). Inte för att vi gillar skatthöjningar, utan för att vi prioriterar barn, ungdomar och äldre, samt om dem som behöver samhällets stöd. Vi värnar välfärden och kärnverksamheten, samt kommunens anställda. Med ovanstående ord och följande sidor med omprioriteringar överlämnar vi vårt budgetförslag till kommunfullmäktige.

Miljöpartiets budgetprioriteringar 2016

Miljöpartiets förslag till förändringar jämfört med den borgerliga majoritetens förslag.

Höjd skatt 30 öre	32,80
Besparingar	31,07
Totala satsningar	77,25
Satsningar utöver alliansens	62,55
Miljöpartiets resultat 48,02 (2% lönekomp BUN och delar av SON)	
Skillnad mot alliansens budget (alliansen 0% i lönekomp)	+1,32

Besparingar

Högre självfinansiering på Miljö- och samhällsbyggnad	5,00
Minskat resande och ingen subventionering av parkering	0,25
Minskade lokalkostnader central förvaltning	2,00
Minskad konsultanvändning	2,00
Minskad ledningsgrupp	3,00
Kommundirektörens förfogande	1,50
Central förvaltning	3,00
Informationsbudget	1,00
Samordnad upphandling	2,00
Minskad sponsring	0,50
Minskad matsvinn	0,30
Gymnasiets projektering	4,00
Mindre skadegörelse på kommunens egendom	0,30
Lägre räntekostnader pga lägre investeringsvolym	1,50
Avskaffa vårdnadsbidraget	0,82
Konkurrenspolicy/egenregianbud, LOU inom hemtjänst	1,50
Minskad belastning på socialförvaltningen	0,50
Silviacertifiering	1,90
Totalsumma	31,07

Satsningar

Kommunstyrelsen

Jämställdhetsarbete halvtidstjänst	0,50
Klimat- och miljöarbete	2,50
Bättre snöröjning	0,50
Demokratiutveckling halvtidstjänst	0,50
Ökad andel ekologisk mat	0,50
Stöd till fysisk/social/psykosocial verksamhet i föreningar	0,50

Samma som i alliansens budget

Väghållning och park	4,00
Drift naturreservat	0,50
Bygglovsverksamhet	1,30
Åtgärder klimatstrategi	1,00
Delsumma	11,80

Barn- och utbildningsnämnden

Minskade barngrupper och fler förskolelärare	6,00
Hälsofrämjande insatser, stärkt elevhälsa	2,00
Lönekompensation 2%	18,50
Fler behöriga lärare	4,00
Förstärkt fritids	2,00
Socioekonomiskt stöd	2,00
Samma som i alliansens budget	
Barn i behov av särskilt stöd	1,50
Delsumma	36,00

Socialnämnden

Lönekompensation, inkl höjda socialsekreterartjänster	3,00
Ökad personaltäthet och kvalitetssatsningar	3,00
Avgiftsfritt trygghetslarm, sänkta äldreomsorgstaxor	1,50
Hälsofrämjande aktiviteter inom omsorgen	0,50
Återanställa socialsekreterare/socionomer	3,00
Förebyggande verksamhet	2,50
Familjebehandling utan krav på biståndsbeslut	1,00
Familjerådgivning	0,25
Samma som i alliansens budget	
Individ- och familjeomsorg	3,60
Omsorg om personer med funktionsnedsättning	2,50
Delsumma	20,85

Kultur- och fritidsnämnden

Söndagsöppet på huvudbiblioteket	0,40
Förstärkning på kulturskolan	1,00
Sänkta avgifter på kulturskolan	0,70
Utökad tjänst på Naturskolan	0,50
Fritidsgårdar i alla kommundelar inkl ökad satsning	1,00
Inga avgifter till fritidsklubbarna	0,20
Delsumma	3,80

Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden

Förstärkning på gymnasiet	2,00
Fler sommarjobb och praktik under ordinarie verksamhetsår	2,00
Stärkt skolhälsovård	0,50
Samma som i alliansens budget	
Skyddade anställningar	0,30
Delsumma	4,80
Totalsumma satsningar	77,25
Varav samma som alliansens satsningar	14,70
Miljöpartiets satsningar utöver alliansens	62,55

6. Resultaträkning

Miljöpartiets totala satsningar är 77,25 miljoner kronor (mkr), varav 62,55 mkr utöver alliansens satsningar. Vi gör andra specificerade besparingar på 31,07 mkr. För att finansiera budgeten höjer vi också skatten med 30 öre, vilket ger en intäkt på 32,8 mkr.

Miljöpartiet förordar lägre investeringsram på 50 mkr som innebär lägre avskrivningskostnad och lägre räntekostnad. Detta påverkar driftbudgeten positivt år 2016, 2017, 2018 och 2019. Syftet är att motverka ökad upplåning, då låneskulden i den borgerliga majoritetens kommunplan förväntas fortsätta öka.

Alliansens resultat är 46,7 mkr och miljöpartiets resultat blir 48 mkr år 2016. Alliansens resultat bygger på att det inte ges någon pris- och lönekomensation, medan vi tillför medel som motsvarar 2 % lönekomensation i förskola och grundskola, samt stora delar inom socialnämnden.

Konsekvenser av miljöpartiet i regeringen

I regeringens vårproposition aviseras nya satsningar, främst inom skolans områden. En satsning med 2 miljarder kronor på lågstadiet finns avsatt redan från och med 2015. Satsningen är planerad att bli ett riktat statsbidrag för att öka antalet anställda och minska klasserna i lågstadiet. I budgeten för 2015 avsattes 415 miljoner kronor för att minska barngrupperna och öka personaltätheten i förskolan. Från år 2016 aviseras årligen 830 miljoner kronor för detta ändamål. Det görs även satsningar på förskolan, skolhälsovården och barn- och ungdomspsykiatri och ytterligare platser till yrkesvux.

Regeringen satsar också 1 miljard kronor 2015 för att öka bemanningen i äldreomsorgen i syfte att skapa ökad trygghet och kvalitet för den enskilde. För 2016-2018 föreslås 2 miljarder kronor avsättas årligen. Regeringen inför även ett stöd till klimatsmarta bostäder. Det riktas till nybyggnation av hyresrätter och studentbostäder i kommuner med bostadsbrist. För att få del av stödet måste bostäderna uppfylla tydliga miljökrav. Det införs även möjligheter för kommuner att söka statligt stöd för klimatinvesteringar och att ingå stadsmiljöavtal för att utveckla kollektivtrafiken.

7. Investeringar och finansiering

Det är nödvändigt att hålla investeringsnivån nere, dels för att klara driften av kärnverksamheterna och dels för att inte använda upp kommande generationers resurser. Under mandatperioden 2016-19 uppgår alliansens planerade nettoinvesteringar till 1266,7 miljoner kronor (mkr). Tyresö kommun kommer 2016 att öka investeringarna med 475,5 mkr. Vi anser att det är nödvändigt att minska investeringsvolymen och föreslår en återremittering med ambitionen att minska det med 50 mkr 2016. Låneramen föreslås i konsekvent med det till 870 mkr, 50 mkr mindre än alliansens förslag. Tyresö kommun måste prioritera hårdare och inte använda mer resurser än vad vi har råd med.

För att klara behoven inom kärnverksamheterna vill vi att kommunen tar initiativ till ett nytt kommunalförbund, för att försöka hitta gemensamma lösningar för hallar och planer på Södertörn. Då kan kostnaderna fördelas mellan kommunerna som då inte själva behöver bygga egna hallar och planer som uppfyller alla de kostnadsdrivande krav som idrottsförbunden ställer på kommunerna för spel i högsta ligorna.

Sociala investeringar

Miljöpartiet föreslår en utredning av social investeringsfond, för att vända trenden med stort utanförskap och relaterade kostnader. Vi prioriterar barn, ungdomar och äldre, samt de övriga som behöver samhällets stöd. Vi vill överbrygga stuprören med nuvarande kommunal organisation, så att socialnämnd, barn- och utbildningsnämnd, samt kultur- och fritidsnämnd, kan samordna insatserna bättre än vad som sker idag.

Med sociala investeringar kan vi skapa ett mer långsiktigt hållbart Tyresö, såväl ur ett humanitärt som ekonomiskt perspektiv. En social investering är satsning på verksamheter där kommunen tar kostnader i ett nuläge för att få vinster, i form av sänkta kostnader, längre fram. Det kan vara insatser för utsatta barn som i det längre perspektivet skapar vinster för både individen och samhället i form av lägre kostnader för t.ex. skolverksamhet eller verksamhet inom det sociala området. En social investering kan även vara tjänster till äldre för hjälp med sysslor som annars riskerar leda till fallolyckor, t.ex. gardin- eller glödlampsbyte, och som därmed ger vinst i form av sänkta kostnader för hälso- och sjukvård och/eller äldreomsorg. För att få systematik och trovärdighet är det lämpligt med en social investeringsfond som förvaltningar kan söka medel ur. Precis som för andra investeringar är avkastning viktig och det behövs därför bra instrument för utvärdering av de sociala investeringarnas effekter.

Det finns ett antal utmaningar kopplade till tanken med sociala investeringar. Den ena utmaningen är den budgetstyrning som tyvärr medför ett kortsiktigt tänkande i kommunen. Vi ser tyvärr hur alliansen i Tyresö minskar det förebyggande arbetet. Den andra utmaningen hör ihop med den fyraåriga mandatperioden. En social investering är långsiktig och ett längre perspektiv än fyra år kan vara nödvändigt. En annan utmaning är att finna former för hur vinsterna ska tas hem i den kommunala verksamheten. Hur ska t.ex. socialförvaltningens sänkta kostnader till följd av en lyckad social investering påverka den framtida budgeten eller hur ska återföringen ske?

Med tanke på de utmaningar som kan identifieras när det gäller införande av sociala investeringar föreslår Miljöpartiet i Tyresö att frågan utreds med inriktning på ett införande i närtid. I direktiven till en sådan utredning bör följande punkter ingå; Hur stor ska avsättningen till den sociala investeringsfonden vara? Vem, eller vilka, ska kunna få medel ur fonden? Hur ska effekten av använda medel följas upp och mätas? Enligt vilka regler ska återföringen ske? Miljöpartiet i Tyresö är långt ifrån ensam om intresset för sociala investeringar. Enligt en rapport från SNS har 62 kommuner, 2 landsting och 2 regioner avsatt medel till sociala investeringsfonder. Sammantaget har det avsatts mer än 1,3 miljarder kronor. Var femte kommun har valt den vägen. Den genomsnittliga fonden uppgår till strax under 4,5 miljoner kronor.

8. Styrning och uppföljning av nämndernas och bolagens verksamhet

Verksamhetsområde 1: Förskola och pedagogisk omsorg

Satsa på barnen

Att satsa på barn och unga är den viktigaste investeringen ett samhälle kan göra. Förskolan inklusive familjedaghem ska med god pedagogik, omsorg och lek ge barn en bra start. Här läggs grunden för språkutveckling och ett livslångt lärande. Om barnen ska bli sedda och känna sig trygga så krävs färre barn i grupperna, fler barnskötare, förskolelärare och fritidspedagoger. Det är viktigt att barnen får olika förebilder och därför behöver fler män rekryteras till förskolan. Med en jämnare könsfördelning hos personalen skapas bättre förutsättningar för en verksamhet som motverkar traditionella könsroller, vilket också läroplanen föreskriver.

Hälsopedagogik är ett verktyg för ökad jämställdhet. Forskning visar att lek i skogen kan bidra till ökad jämställdhet. Den tillrättalagda miljön på förskolor kan förstärka könsroller och maktstrukturer hos barn (klätterställningar, gungor, sandlådor, cyklar). Forskning visar att små flickor och pojkar ofta erbjuds olika lekar och bemöts med olika förväntningar och krav. Med genuspedagogik i förskolan kan det antirasistiska och normkritiska arbetet stärkas så att barnen får göra fria livsval. Pedagoger kan genom leken utmana och uppmuntra mod, empati och hjälpsamhet utifrån varje barns behov.

För att förskolans kvalitet ska stärkas krävs att pedagogerna har förutsättningar att utveckla verksamheten – tid för planering och utvärdering. Genom kontinuerlig kompetensutveckling ska pedagogerna kunna ta del av aktuell forskning och inhämta kunskap för att aktivt bidra till den pedagogiska utvecklingen.

Barnomsorg på obekvämlig arbetstid är viktigt för att underlätta för människor att kombinera familjeliv och arbete. Inte minst kan det vara betydelsefullt för ensamstående föräldrar som också ofta befinner sig i en ekonomiskt utsatt situation.

Vårdnadsbidraget ska avskaffas och resurserna istället gå till förskolan. Vårdnadsbidraget riskerar att leda till att en del av de barn som kanske allra mest behöver förskolan inte får ta del av den. Exempelvis riskerar barn med andra modersmål få vänta med att lära sig svenska, vilket kan försvåra för dem i skolan. Vårdnadsbidraget kan också ha inlåsnings effekter som att kvinnor sedan får svårare att komma ut i arbetslivet.

Förskolan ska vara fri från farliga ämnen. Kommunen ska ställa miljökrav på både byggnad och det som används i den. Produkter ska vara fria från ämnen som inte uppfyller miljö- och hälsokrav. Barnperspektivet och försiktighetsprincipen måste gälla. Genom mer ekologiska livsmedel och lokal tillagning får barnen i sig god och näringsrik mat. Vi vill se minst 50 procent ekologisk mat och enbart ekologisk frukt och grönt till barnen i förskolan.

Särskilda uppdrag

- Öka andelen (årsarbetande) förskollärare.
- Öka andelen män med pedagogisk utbildning i verksamheten.
- Erbjudna flera olika pedagogiska inriktningar inklusive genuspedagogik.
- Göra förskolan fri från farliga ämnen, 50 procent ekologiska livsmedel, mat lagad ifrån grunden och endast ekologisk frukt och grönt.
- Erbjudna 30 timmars förskola för barn till arbetssökande och föräldralediga.

Verksamhetsområde 2: Grundskola, inklusive grundsärskola och fritidshem

Ge alla barn en chans

Alla elever ska få gå till skolan med glädje och alla lärare ska få brinna för läraryrket. Lust och lärande går hand i hand. De som jobbar i skolan ska få utrymme för sin profession, känna skaparlust och stolthet, vilket uppmuntrar till engagemang och positiv skolutveckling. Det ska inte finnas bra och dåliga skolor – alla skolor ska vara bra. Alla elever ska få det stöd och den tid som behövs för att klara skolan. För att alla elever ska bli sedda, krävs fler lärare och speciallärare, mer stöd till barn med särskilda behov, kontinuerlig kompetensutveckling, pedagogisk utveckling, utbyggd elevhälsa och fler fritidspedagoger, samt bättre tillgång till studie- och yrkesvägledning.

Ansvariga politiker ska ställa höga krav, men måste ge rimliga förutsättningar. En god utbildning för alla barn kräver att vi anställer fler i skolan, samtidigt som den öppnar möjligheter till jobb för fler unga som får möjlighet att klara skolan hela vägen till studenten. Vi tillför nödvändiga resurser och med miljöpartiet i regeringen kommer Tyresös skolor att tillföras ytterligare ett antal miljoner kronor årligen.

Tyresöalliansen har infört ”en skola för var och en” som en inkluderande tanke. Bra så! Dock finns indikationer på att ”duktiga” intresserade elever premieras, medan elever med sämre förutsättningar som ”integrerats”, inte lyfts och stötts tillräckligt. Föräldrar ska inte behöva strida för att barn ska få de resurser de har rätt till. Barn med annat modersmål än svenska ska få undervisning på sitt modersmål och i kärnämnen. Särskilt stöd ska sättas in i tid, inte allt som oftast i nionde klass. Fritidshemmen ska minska grupperna för att kunna utveckla den pedagogiska verksamheten.

Forskning visar att utevistelser och gröna utemiljöer är positivt för lärandet, elever tillgodogör sig språk och matematik bättre. Med ett normkritiskt arbete förbereds barn till fria livsval och bryter de normer som skapar en antipluggkultur för pojkar och en stresskultur för flickor. Sexualundervisningen ska anta ett bredare perspektiv på könstillhörighet. Den psykiska ohälsan bland barn och unga är illavarslande, därför måste elevhälsan stärkas och mobbning förebyggas. Förhoppningsvis kommer även regeringens satsningar på elevhälsa och förebyggande av ungas psykiska ohälsa Tyresö till del. Inga barn- eller ungdomar i Tyresö kommun ska känna sig otrygga eller riskera att utsättas för mobbning i verksamheter vi driver och/eller finansierar.

Mat ska vara en del av den pedagogiska verksamheten, vid tillagning och övrig köksverksamhet. Näringsriktig och god mat, tillagad ifrån grunden ger minskat matsvinn. Goda vegetariska maträtter, säsongsanpassat och mer ekologiska livsmedel, minskar animaliska livsmedel till förmån för vegetabiliska livsmedel.

Tyresö kommun ska förbinda sig till att ta emot en viss andel PRAO-elever och för att korta steget ut i arbetslivet ska samarbetet med det lokala näringslivet utvecklas. Oavsett kön ska alla elever uppmuntras till PRAO i både traditionella kvinno- och mansdominerade yrken.

Regeringen har i vårpropositionen aviserat ett lågstadielöfte som ger möjlighet till höjd kvalitet i undervisningen i lågstadiet, framförallt med mindre klasser och ökad lärartäthet. En bra skolgång i lågstadiet är väsentligt för att eleven ska nå kunskapsmålen genom hela skolgången. Den som inte hänger med de första åren i skolan och saknar basfärdigheterna – läsa, skriva och räkna – riskerar att halka efter och få större problem längre fram. Tidiga insatser i lågstadiet möjliggör att alla elever som varje år går i förskoleklass till och med årskurs tre, får det stöd de behöver. Det aviserade statsbidraget på 2 miljarder kronor per år utgör ramarna för lågstadielyftet. Här får skolorna möjlighet att minska klasserna på lågstadiet, ta in fler lärare, ha fler halvklasstimmar, samt anställa fler speciallärare och specialpedagoger. Barn- och utbildningsnämnden ska prioritera satsningar på lärarnas arbetsvillkor och löner. Miljöpartiets budget tillsammans med regeringens aviserade satsningar ger goda förutsättningar.

För höjda kunskapsresultat och ökad likvärdighet, krävs skickliga lärare. Idag har lärare ofta inte tid att vara lärare, då administrativa arbetsuppgifter växt och tiden med eleverna minskat. Det måste löna sig bättre än idag att utbilda sig till och arbeta som lärare. Lärare och rektorer ska genom minskade administration få mer utrymme till utveckling av undervisningen och få använda sin kompetens fullt ut. Regeringen har i vårpropositionen aviserat en investering i högre lärarlöner på 3 miljarder kronor per år. Regeringen för nu samtal med arbetsmarknadens parter om hur investeringen bäst används.

Friskoleetableringar i kommunen innebär krav på snabba omställningar, gällande personal och lokaler i kommunala skolor. Viktigt är att säkerställa att verksamheterna får förutsättningar att säkerställa ekonomin.

Fritidshemmen har till uppdrag att stödja barnens sociala och allmänna utveckling, utvidga och fördjupa deras kunskaper och erfarenheter, samt erbjuda en meningsfull fritid. Barnen ska få möjlighet att träna på demokrati, inflytande och ansvar i praktiken. Betydelsefulla inslag i verksamheten är lek, rörelse och skapande arbete.

Särskilda uppdrag

- Minska grupperna och öka andelen lärare, speciallärare och fritidspedagoger.
- Utvärdera ”en skola för var och en” och säkerställa att varje elev i tidiga årskurser får stöd och kan uppnå bra läs-, skriv- och mattekunskaper.
- Stärka elevhälsan, förebygga och minska den psykiska ohälsan.
- Erbjuder fler pedagogiska insatser och inleda ett normkritiskt arbete.
- Satsa på skolmaten; Maten ska ingå i den pedagogiska verksamheten, vid tillagning och annan köksverksamhet. Fler vegetariska maträtter, säsongsanpassat och mer ekologiska livsmedel minskar mängden animaliska livsmedel.

- Följa regeringens samtal med arbetsmarknadens parter angående regeringens investering på 3 miljarder kronor för att höja lärarlönerna, samt se till att höjningen av lärarnas löner på ett föredömligt sätt blir verklighet i Tyresö.
- Säkerställa att kommunala skolor har förutsättningar att ställa om verksamheten vid ytterligare friskoleetableringar.
- Lyfta fritidshemmen, så att verksamheten blir mer pedagogisk och följer skollagen och läroplanens intentioner.

Verksamhetsområde 3: Individ- och familjeomsorg

Förebyggande insatser – social och ekonomisk hållbarhet

Vi har under en lång period tvingats ta del av en utveckling där fler ungdomar i Tyresö använder alkohol och narkotika, där fler barn och ungdomar mår sämre och där allt fler barn far illa och anmäls till kommunen. Missbruks- och beroendeproblematiken har ökat. Utbetalningar av försörjningsstödet har också ökat, vilket också hör ihop med den förra regeringens regelförändringar i A-kassan och Försäkringskassan, något som slagit hårt mot kommunen och invånarna. Barn i ekonomisk utsatthet är ett växande problem och ytterligare en effekt av alliansens politik i Tyresö och på riks. Nu krävs krafttag för att vända denna negativa trend!

Samtidigt som de sociala problemen har ökat i Tyresö har alliansen sparat in ett antal socialsekreterartjänster. Istället för största aktivitet för att få människor tillbaka till ett välfungerande liv, istället för bidragsberoende, har alliansen agerat tvärtom. Det är varken socialt eller ekonomiskt hållbart. Socialsekreterares insatser består inte uteslutande av biståndsbedömning utan även av råd, stöd och tidiga insatser. Vi prioriterar förebyggande och tidiga insatser och vill återinföra möjligheten till Tyresös familjer att få familje- och föräldrastöd direkt när behovet finns och motivationen är hög, utan den väntetid som biståndsbedömningen innebär.

Allt våld mot barn förbjöds 1979, men misshandel av barn har inte upphört. De senaste 20 åren har anmälda misshandelsbrott mot barn i åldersgruppen 0-6 år ökat konstant. Vuxna har enligt Bris blivit bättre på att larma om det finns misstankar om att barn far illa. Men barn som kontaktar Bris vittnar om att det fortfarande finns stora brister i vuxenansvar. Med mer förebyggande och tidiga insatser i samverkan mellan socialförvaltning och bland andra landstingets missbruks- och psykiatriverksamheter kan fler ungdomar räddas ifrån att hamna snett – med långtgående konsekvenser förenat med stora samhällskostnader och personliga tragedier.

En mycket viktig funktion för tyresöborna är familjerådgivningen. Det kan vara av orsaker som man har svårt att prata med och förstå varandra, att relationer påverkas av missbruk eller familjevåld, risk om separation etc. Att stå utan tak över huvudet kan drabba alla, även personer utan drogproblematik och psykisk ohälsa. Det kan bero på familjekonflikter, där ett tillfälligt boende behövs några dagar för att ordna upp tillvaron. ”Tak över huvud-garanti” kan förebygga och bidra till minskat våld i relationer. Inte alltför sällan leder konflikter till misshandel då en part stängs ute från bostaden. Oftast är det män som i desperation utövar våld för att ta sig tillbaka till ”sitt” boende, då andra alternativ saknas. Miljöpartiet vill också införa nolltolerans mot vräkning av barn, målet är att inga barn ska vräkas.

Särskilda uppdrag

- Minska antalet barn och ungdomar som far illa i hemmet, med mer tidiga insatser i samarbete med förskola, skola, barnavårdscentral mm.
- En plan för att stötta barn i Tyresös ekonomiskt utsatta hushåll.
- Minska alkohol- och droganvändningen bland Tyresös ungdomar genom förstärkta insatser för integrerat stöd till ungdomar med risk- och missbruk, i samverkan med landstinget (MiniMaria Tyresö). Samt genom utökat samarbete med ideella organisationer som har den målgruppen inom sin verksamhet.
- Framtagning av rutiner som syftar till att inga barn ska vräkas.

Verksamhetsområde 4: Omsorg om personer med funktionsnedsättning

God omsorg – alla människors lika värde

God hälsa, social samvaro och stimulerande aktiviteter är viktigt för att uppleva mening och sammanhang. Vår ambition med omsorgen är att förbättra möjligheterna till god hälsa, ge ökad livskvalitet, kontinuitet och trygghet. Maten ska vara god, näringsriktig och ekologisk, för ökad livskvalitet och hälsa.

Varje insats som minskar ohälsan, och sparar pengar ska användas till stärkt kvalitet, vilket gagnar den vårdbehövande, personalen och de anhöriga. Viktigt är att stödja och avlasta engagerade anhöriga och tillvarata frivilligengagemang. Vi ska göra en översyn av taxorna, med utgångspunkten att taxor sätts i relation till betal förmåga.

Med allt fler huvudmän inom omsorgen är det av största vikt att säkerställa kvaliteten. Offentlighetsprincip och meddelarfrihet är viktiga verktyg för uppföljning. Personal ska kunna slå larm om verksamheten inte fungerar som den ska. Särskilt viktigt för personal är hälsofrämjande verksamhet, inflytande och kompetensutveckling, oavsett kommunal eller privat regi. Vid ny upphandling av omsorgsverksamhet ska egenregianbud lämnas. Vi vill införa stopp för fortsatt ideologisk privatisering.

Särskilda uppdrag

- Fler hälsofrämjande mötesplatser för samvaro – för utövande och upplevelse av kultur och fysisk aktivitet.
- Större valfrihet, att bo hemma eller i gruppboenden.
- Insatser för att skapa fler möjligheter för dem som önskar arbeta.

Verksamhetsområde 5: Äldreomsorg

Värdig äldreomsorg

God hälsa, social samvaro och stimulerande aktiviteter är viktigt för att uppleva mening och sammanhang. Vår ambition med omsorgen av äldre är att förbättra möjligheterna till god hälsa, ge ökad livskvalitet, kontinuitet och trygghet. Vi vill öka bemanningen i äldreomsorgen för att motsvara de boendes behov. Med fler medarbetare i omsorgen får äldre bättre möjligheter att aktivera sig, ta del av kultur, komma ut, äta i lugn och ro och få hjälp med hygien och tandvård. Maten ska vara god, näringsriktig och ekologisk, för ökad livskvalitet och hälsa.

Personalen och deras kompetens är avgörande för kvaliteten i välfärden. I dag upplever många som arbetar inom äldreomsorgen sitt arbete som pressat, där tiden sällan räcker till. Regeringens aviserade satsning på förstärkt bemanning inom äldreomsorgen ska öka kvaliteten. Det ger mer tid hos den enskilde och mer tid för utveckling av verksamheten. Satsningen kan också minska antalet personer, främst kvinnor, som deltidsarbetar för att ta hand om anhöriga. Viktigt är att stödja och avlasta engagerade anhöriga och tillvarata frivilligengagemang. Fackförbundet Kommunals rapport från november 2011 visar att ”de resurser som läggs på äldreomsorgen har minskat rejält sedan 1980 trots att det blir allt fler äldre. Samtidigt ökar anhängigomsorgen dramatiskt. Cirka 100 000 personer har gått ner i arbetstid eller helt slutat arbeta för att vårda en anhörig.”²

Varje insats som minskar ohälsan, och sparar pengar ska användas till stärkt kvalitet, vilket gagnar de äldre, personalen och de anhöriga. Trygghetslarm är en viktig insats och ska avgiftsbefrias. Statsbidraget ger förutsättningar att utveckla och bygga ut äldreomsorgen. Nämnden måste ha beredskap för eventuellt skärpta nationella krav på bemanning inom framförallt demensboenden. Vi ska göra en översyn av taxorna, med utgångspunkten att taxor sätts i relation till betalförmåga.

Vi vill erbjuda boendeformer grundat på biståndsbedömning med särskilda boendets omvårdnad, och icke biståndsbedömt seniorboende. Par ska ha rätt att bo tillsammans och med boende med husdjur, inriktning på kultur, språk och sexuell läggning. Med allt fler huvudmän, är det av största vikt att säkerställa kvaliteten och allmänhetens rätt till insyn. Offentlighetsprincip och meddelarfrihet är viktiga verktyg för uppföljning. Personal ska kunna slå larm om verksamheten inte fungerar som den ska.

Särskilt viktigt för personal är hälsofrämjande verksamhet, inflytande och kompetensutveckling, oavsett regi. Vid ny upphandling av omsorgsverksamhet ska egenregianbud kunna lämnas. Vi avser att införa stopp för fortsatt ideologisk privatisering och avskaffa LOV inom hemtjänst, bland annat för att det är kostnadsdrivande. Verksamheter ska istället upphandlas inom ramen för LOU.

Trots fortsatt utbyggnad av äldreomsorgen är sannolikt dessa satsningar inte tillräckliga eftersom antalet äldre kommer att öka de kommande åren. Vi vill därför tillsätta en bred parlamentarisk arbetsgrupp under 2016 som tillsammans med PRO och SPF utreder behoven av omsorg och särskilt boende de kommande 10 åren.

Särskilda uppdrag

- Ökad omsorg för äldre som vill bo kvar hemma och för äldre som vill flytta till äldre/trygghets/serviceboenden och parboenden.
- Ombesörja större valfrihet gällande boenden med husdjur, inriktning på kultur, språk och sexuell läggning.
- Ta fram en plan som tillgodoser behovet i ett långsiktigt perspektiv som arbetats fram tillsammans med pensionärsorganisationerna.
- Ordna fler hälsofrämjande mötesplatser för samvaro – för utövande och upplevelse av natur, kultur och fysisk aktivitet.

---

² <http://www.kommunal.se/Kommunal/Kommunal-tycker/Rapporter/Yrkesfragor/Hanger-din-mammas-trygghet-pa-dig/#.VW86H--JiPw> (20150525)

- Vid ny upphandling av omsorgsverksamhet ska egenregianbud kunna läggas. LOU återinförs inom hemtjänst och LOV avskaffas därmed.
- Översyn av taxorna, med utgångspunkt att taxor sätts i relation till betalformåga.
- Genomföra en satsning på mat och måltider.

Verksamhetsområde 6: Gymnasieskola

Ett bra och konkurrenskraftigt gymnasium

När Tyresö nu tar krafttag i syfte att göra Tyresö gymnasium bättre och mer konkurrenskraftigt, är hållbarhetsprofilen en riktigt stor potential. Nu kan vi involvera fler aktörer och bygga en modern och hållbar skola. Miljöpartiet har tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet presenterat en vision om ett gymnasium på befintlig plats, Campus Tyresö; Ett gymnasium för kunskap och hållbar utveckling. Ett gymnasium som möter elevers drömmar och framtidens utmaningar i en kreativ lärandemiljö, där teoretiska ämnen kopplas samman med de praktiska.

Campus Tyresö ska vara ett nav för utbildning och aktivitet, med en naturlig samverkan med vuxenutbildning, näringsliv, arbetsmarknad och intresseorganisationer. Olika verksamheter ska knytas ihop, stärka varandra och skapa en hållbar helhet.

Det ska vara en profilskola för hållbar utveckling och en byggnad som erbjuder gröna uterum, gröna tak och väggar, solfångare och energieffektiva lösningar mm. Ny spännande arkitektur ska visa på möjligheterna att återanvända dagens skolbyggnad. Byggnaden ska innehålla flexibla lokaler med möjligheter att utforma lärmiljöer för olika program och utbildningar. I campusområdet ska ungdoms- och studentbostäder finnas. Tyresös gymnasium ska arbeta med ett öppet förhållningssätt till omvärlden - samverkan med högskola, lokala företag och andra aktörer som ger möjlighet till både praktik, sommarjobb och framtida jobb för eleverna.

Tyresö gymnasium ska jobba med åtgärder för få till en mer jämställd rekrytering till programmen. Fördelningen av resurser ska vara jämställd, pojk- och flickdominerade gymnasieprogram ska ges likartade ekonomiska förutsättningar. Skolan ska gå mot ett större lokalt inflytande för att öka engagemang och delaktighet. Elever och vuxna i skolan ska känna att de har makt över sin vardag och känna stolthet över sin skola.

Med god och varierad mat och fler ekologiska råvaror kommer fler elever att äta maten och matsvinnet minskar. Eleverna ska erbjudas goda vegetariska maträtter alla dagar. Maten ska vara mer säsongsanpassad och i större mån närproducerad, med större andel vegetabiliska livsmedel kommer köttet att minska. Genom att välja rättvisemärkta produkter bidrar vi också till att arbetare får rimliga löner och till hållbar utveckling i de länder där dessa livsmedel produceras.

Det är ytterst angeläget att ge alla elever möjlighet att nå kunskapsmålen, få fullständiga betyg och få en gymnasieexamen med möjlighet att söka högskola eller universitet. Vår uppgift är att skapa förutsättningar och ge elever valmöjligheter till fortsatt utbildning och/eller arbete. En bra studie- och yrkesvägledning är viktigt för att minska studieavbrotten och lotsa eleverna och hitta sin väg till en bra framtid.

Särskilda uppdrag

- Att utreda miljöpartiets, socialdemokraternas och vänsterpartiets vision om Tyresö gymnasium och skapa ett bra och konkurrenskraftigt gymnasium, med fler sökande från Tyresö och andra kommuner.
- Få fler elever som fullföljer utbildningen och fler med behörighet till högskola.
- Mer jämställd fördelning av resurser dels mellan pojk- och flickdominerade program och dels för jämställd rekrytering till de olika programmen.
- Stärka elevhälsan för ökat välmående och mindre psykisk ohälsa.
- Stärka studie- och yrkesvägledningen i syfte att minska studieavbrott.

Verksamhetsområde 7: Vuxenutbildning

Livslångt lärande och nya livschanser

Vuxenutbildning är ett nödvändigt komplement till det övriga utbildningsväsendet. Den tekniska utvecklingen, globalisering och stora pensionsavgångar de kommande åren kräver kontinuerlig kompetensförsörjning. Eftersom en stor andel gymnasieelever inte fullföljer alla kurser får de inte heller slutbetyg. Även för dessa kan vuxenutbildningen vara vägen till högre studier, arbete och en egen försörjning. Ambitionerna är goda, men en hög arbetslöshet riskerar att försvåra möjligheterna att fullfölja uppdraget, att ge kompletterande eller nya yrkesutbildningar. Vi satsar därför på att få fram fler praktik, pry- och lärlingsplatser i Tyresö.

Matchningen på arbetsmarknaden fungerar dåligt och rekryteringsgapet växer. Ett led i att förändra det är att erbjuda fler vägar till omskolning och vidareutbildning. Vuxenutbildningen har ett viktigt uppdrag för att möjliggöra det livslånga lärandet. Den utgör en betydelsefull väg för människor att vidareutbilda sig och få fler möjligheter på arbetsmarknaden. Satsningar på vuxenutbildning är avgörande för minskad arbetslöshet och förbättrad matchning på arbetsmarknaden. Regeringen har i vårpropositionen aviserat ett kunskapslyft för att rusta människor med den kompetens de behöver för att få ett jobb. Fortsatt samverkan med arbetsförmedlingen, försäkringskassan, det lokala näringslivet och kommunala förvaltningar och bolag krävs för en effektiv resursanvändning.

Särskilda uppdrag

- Att utifrån regeringens kunskapslyft öka möjligheten för kommunens invånare att studera inom vuxenutbildning och yrkeshögskola.
- Tillgodose möjligheten till livslångt lärande och att skola om sig i senare skeden i livet, så att fler kan komma tillbaka till arbetsmarknaden.
- Samverka mer lokalt med näringsliv och myndigheter som är viktiga för utvecklingen av vuxenutbildningen i Tyresö.

Verksamhetsområde 8: Arbetscentrum

Fler i jobb och större frihet

Arbetscentrum kompletterar andra samhälleliga insatser för att stödja arbetssökande ungdomar, utförsäkrade, funktionsnedsatta, arbetslösa och människor med utländsk bakgrund som har svårt att komma in i arbete eller studier.

Kunskapen och intresset för att främja socialt entreprenörskap måste öka i kommunen. En ökad satsning och stöd till socialt företagande kan komplettera pågående projekt. Kommunen kan initiera sociala företag och avknoppa dem när de verksamma i företaget är mogna att ta över ansvaret.

Miljöpartiet föreslår att Tyresö kommun anställer alla som får försörjningsstöd på grund av arbetslöshet, så kallat ”resursjobb”. Anställningarna ska vara på heltid och tidsbegränsade till ett år, samt till kollektivavtalsenliga löner. Kommunen kan få kvalitetsförbättring och de arbetslösa personerna får värdefulla erfarenheter som blir vägen in på den reguljära arbetsmarknaden. Stora kostnadsbesparingar görs på försörjningsstödet och den enskilde vinner frihet och blir självförsörjande. Erfarenhet från andra kommuner visar på stor framgång och mycket stora, snabba besparingar.

Unga måste få känna sig och erbjudas att bli delaktiga i samhället. ”Ung i Tyresö” där ungdomar mellan 18 och 24 år får hjälp med arbete, praktik eller studier inom 30 dagar är bra. Vår ambition är att skapa fler ungdomsjobb inom kommunens verksamheter och inom kommunens bolag, Tyresö bostäder.

Vi ska samverka med det lokala näringslivet, småföretagare verksamma inom kommunen, så att de kan erbjuda ungdomar sommarjobb och/eller betald arbetspraktik några veckor under sommaren. Alla 16-17-åringar ska erbjudas sommarjobb i Tyresö kommun, inom kommunens verksamheter eller på företag i kommunen.

Att få möjlighet att pröva på arbetslivet och tjäna egna pengar är viktigt av flera skäl. Inte minst stärker det unga människors självkänsla och förbereder dem på det framtida arbetslivet. Det är därför väsentligt att kommunen erbjuder feriepraktik till gymnasieelever. Arbetscentrum ska genom samverkan med övriga förvaltningar skapa fler arbetstillfällen och praktikplatser.

Särskilda uppdrag

- Öka kommuninvånarnas självförsörjning.
- Alla ungdomar 16-24 år som ställt sig till arbetsmarknadens förfogande och som har hänvisats till Arbetscentrum är i arbete, utbildning eller aktiv arbetsmarknadsåtgärd inom 30 dagar.
- Införa ”resursjobb enligt beskrivningen i texten ovan.
- Erbjud sommarjobb till alla 16-17-åringar i Tyresö kommun, inom kommunens verksamheter eller på företag i kommunen, samt kontinuerligt erbjuda praktikplatser och uppmuntra företag att ta emot praktikanter.
- Öka kapaciteten för flyktingmottagande.

Verksamhetsområde 9: Bibliotek, kultur och fritid (inklusive fritidsgårdar)

Ett utvecklat kultur- och föreningsliv

Ett rikt kultur- och idrotts och övrigt föreningsliv bidrar till att göra Tyresö till en attraktiv kommun. Kultur främjar folkhälsa, livskvalitet, samhälls- och näringslivsutveckling.

Kultur är också en stor källa till glädje, både vid egen utövning och i upplevelsen av andras kulturutövning. Det finns forskning kring kulturens betydelse för människors utveckling och hälsa och kulturen är också ett pedagogiskt verktyg och kan användas för att bearbeta ohälsa och sjukdom. Fysisk rörelse är viktig för folkhälsan och välbefinnandet. Idrottsrörelsen är Sveriges största folkrörelse.

Genom resurser till ungdoms- och breddidrotten, inklusive idrott för personer med funktionsnedsättning, korpiddrott och motionsidrott, investerar vi i livskvalitet och folkhälsa. Det ska också finnas gott om möjligheter till spontanidrott. Fritidsaktiviteter som schack, akvariefiskar och föreningar (ca 50 st) som tar tillvara mycket olika intresse, bidrar också till att Tyresö är en attraktiv kommun. Satsning på verksamheter som är viktiga för barn och unga innebär både mänskliga och långsiktiga ekonomiska vinster.

Det finns familjer där det inte är självklart att engagera barnen i föreningar. Dessa barn riskerar att inte nås av den utmärkta barn- och ungdomsverksamhet som görs i många föreningar. Därför behövs riktade satsningar där kommunen samverkar med föreningar för att få fler barn att engagera sig i någon förening och därigenom få en rikare fritid. Det är angeläget att rikta resurserna rätt och åstadkomma positiva förändringar.

Kulturskolans utbud ska breddas och genom bifall på vår motion om den pedagogiska orkestermodellen El Sistema blir detta ett tillskott i kulturskolans utbud i Tyresö. Då får fler barn med olika kulturell bakgrund ökad tillgång till verksamheten. En jämnare rekrytering av kulturskolans elever utifrån kommunens geografiska områden är viktigt. Satsningen på barn och ungas fritidsaktiviteter ska också motverka val utifrån gängse könsroller. Tyresös Kulturskola ska erbjuda barn möjlighet att utveckla sina kulturella förmågor, oavsett förälders inkomst.

Vi mår bostadsnära grönområden och rekreationsområden som uppmuntrar det rörliga friluftslivet, en nästintill ”fri nyttighet”. Möjlighet till rörelse i vardagen är viktigt för folkhälsan och förutsättningarna för spontan motion och idrott ska säkerställas. Med en åldrande befolkning är det viktigt att tillgodose äldres önskemål och möjlighet till fysisk aktivitet. För de yngre är de föreningsorganiserade aktiviteterna viktigt, men den tävlingsinriktning som idrotten har, passar inte alla, därför behöver föreningslivet också erbjuda barn och unga aktivitet enbart på motionsbasis och för socialt umgänge.

Genom gratis och mer inkluderande arrangemang på Idrotts- och kulturgalan, kan fler få delta. Pojkar och flickor, liksom idrotts- och annat utövande inom kultur, ska få lika del av de gemensamma resurserna. Det ska också vara möjligt att genomföra en aktivitet riktad till andra barn och ungdomar i kommunen utan medlemskap i en förening.

Öppettiderna i våra verksamheter ska tillmötesgå behoven. Det gäller också viktiga samlings- och mötesplatser som biblioteken. Utökade öppettider är en jämförelsevis liten satsning, då kostnader för lokaler och inventarier, inklusive böcker och tidskrifter, redan är betalda. Tyresös huvudbibliotek i Tyresö centrum ska hålla söndagsöppet och ha tillgänglig personal under öppettiderna. Det är än mer väsentligt då huvudbiblioteket också rymmer en konsthall. Miljöpartiet vill skapa ett kulturhus centralt i Tyresö, med flexibel lokalanvändning och fler mötesplatser, så att olika grupper i kommunen möts.

Kultur i vardagen och offentlig konst ökar människors välbefinnande. Vid ny- och ombyggnationer ska arkitektoniska och estetiska värden tillvaratas och vidareutvecklas. Det handlar såväl om hela byggnader som områdets utformning till de små detaljerna i form av konstverk såsom t ex statyer och andra installationer. Kommuninvånare, brukare och berörda företagare ska få möjlighet att påverka val av konstnär.

Kultursatsningar och projekt kan även bidra till ekonomisk utveckling. Vi vill att Tyresö kommun tar initiativ och påbörjar en process för att hitta Tyresös nisch, så att kulturen även skapar fler jobb och blir en ekonomisk tillgång för fler innevånare. Kommunen ska erbjuda attraktiva aktiviteter och stimulans i olika former. Många ungdomar är engagerade i föreningsverksamhet, idrottsrörelse och idéburna intresseorganisationer, men inte alla. Fritidsgårdar fyller andas syften och ska finnas i alla kommundelar. Ungdomarna ska inte behöva resa till andra kommundelar eller andra kommuner för att umgås med vänner eller delta i en meningsfull verksamhet.

Fritidsgårdar som bedriver meningsfull sysselsättning motverkar destruktiva aktiviteter såsom skadegörelse, alkohol- och droganvändning, hot, våld, kriminalitet etc. Stor alkoholkonsumtion och växande psykisk ohälsa bland Tyresös barn och unga, tydliggör samhällets brister och behovet av insatser. Den ökade barnfattigdomen ställer också krav på att kommunen agerar och bedriver verksamhet för alla ungdomar. Fritidsgårdar och de nu existerande fritidsklubbarna ska därför erbjuda verksamhet utan avgifter.

Särskilda uppdrag

- Satsning för att få fler barn aktiva inom föreningslivet.
- Tillse att idrott, kultur och övrigt föreningsliv för barn och ungdomar blir mer likvärdigt. Stödet ska vara lika till flickor och pojkar, transparent och grunda sig på faktorer/krav som är lika och kända av alla.³
- Att alla barn- och ungdomar blir bidragsberättigade till en kultur- eller fritidsaktivitet som erbjuds av kommunen. (Inget föreningskrav).
- Planera för ett kulturhus centralt i Tyresö.
- Minska köerna till kulturskolan under perioden.
- Ett initiativ till att bilda ett kommunalförbund med närliggande kommuner, för att undersöka möjligheten till bättre nyttjande av idrotts- och kulturanläggningar.
- Erbjuder mötesplatser och verksamhet för unga i samtliga kommundelar.

---

³ Enligt LSU, Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer får idrotten 4,5 ggr så mkt som andra fritidsföreningar.

Verksamhetsområde 10: Plan och exploatering

Effektiv markanvändning och byggande utifrån behov

Miljöpartiet anser att Tyresö kommun bör utgå från de idéer om bebyggelsestruktur som finns i RUFS 2010.⁴ Där anges två olika scenarier för behovet av bostadstillskott för länets kommuner. För Tyresö anges i scenario låg att befolkningen i Tyresö bör uppgå till 45 000 invånare år 2030 och i scenario hög till 49 000 invånare.

Det innebär ett behov av bostadstillskott som för Tyresös del anges till 150 bostäder per år i scenario låg och 250 bostäder per år i scenario hög. En alltför snabb utbyggnadstakt skapar växtverk genom alltför stort behov av nya investeringar i förskolor, skolor och äldreomsorg som är svårt att klara. Dessutom behöver svåra avvägningar göras mot de värden som Tyresöbor idag anger om att Tyresö ska ha närhet till naturen. Det fina gröna Tyresö vi har idag riskerar att gå förlorat.

Vi begränsar exploateringen och sänker investeringsnivån jämfört med alliansen. Dels för att stärka driften av kärnverksamheterna och dels för att inte konsumera upp kommande generationers resurser. Vi ska möta upp bostadsbristen med en boendeplanering som utgår ifrån behov och inte enbart utifrån efterfrågan. Bostäderna ska i första hand möta ungas och äldres behov och leda till minskad segregation.

Vi eftersträvar större variation och fler valmöjligheter till eget boende allt ifrån hyres- och bostads/äganderätter, kollektivhus, radhus till villor. Vi kommer att ha störst fokus på fler hyresrätter. Viktigt är att planera och bygga bostäder för äldre, så att kan flytta från sin villa eller stora lägenhet till seniorlägenhet, när de ännu inte är i behov av äldreboende. Det är också angeläget att kommunen vid framtagande av detaljplaner, som innebär förtätning i befintliga bostadsområden, lyssnar in och förankrar med omkringboende, samt tar hänsyn till synpunkter som förs fram vid samråd.

Naturmiljön har ett stort rekreativvärde. Bostadsnära grönområden är betydande för människors hälsa och välbefinnande, där den fria uteleken också har en positiv påverkan på barns utveckling. Det är viktigt att inte överexploatera tätortsnära oaser i en missriktad iver att utveckla dem. Den gröna kil som finns i Tyresö är utpekad som ett svagt samband. Den förenar Hanveden med områden i Nacka och Stockholm. Åtgärder behöver vidtas för att stärka detta samband. Exploatering av området ska inte göras och insatser som t.ex. ekodukter behöver utredas.

Behovet av tystnad och stillhet har aldrig tidigare varit större i vår högljudda, stressade tid och aldrig har tystnaden varit mer hotad. Vi ska därför följa upp vårt gemensamt fattade beslut, att minska antalet bullerutsatta bostäder i Tyresö. Nuvarande ordning med avsteg från regeringens riktvärden för trafikbuller i detaljplan efter detaljplan är ohållbart. Med strategisk planering för mer effektiv markanvändning av Tyresös företags- och industriområden skapar vi möjligheter till fler arbetsplatser.

Vi begränsar exploateringen vid strandnära områden som förändrar Tyresös karaktär och försämrar livsförutsättningar för djur och växter – och som dessutom på sikt hotas av översvämningar på grund av klimateffekter.

---

⁴ Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen

Att Tyresö kommun höjt kraven i syfte att minska energianvändningen är bra, och kommunen ska fortsätta uppmuntra till höga energikrav och främjat miljö- och klimatanpassat byggande, trots att lagstiftningen begränsat kommunens möjligheter i alla de exploateringar där kommunen inte äger marken. Lokal småskalig energiproduktion med sol och vind ska utredas och främjas där så är möjligt.

Genom att tillämpa balanseringsprincipen och kompensationsåtgärder får exploatörer ansvara för att ekologiska och rekreativa funktioner och värden återskapas på samma eller en närbelägen plats. Vid all exploatering av nya områden ska hänsyn tas till de värden som finns i befintliga grönområden.

Värden som ekosystemtjänster, biologisk mångfald, rekreation och lekytor för barn ska inventeras, innan beslut om exploatering fattas. Ivern att skapa fler bostäder får inte resultera i att det attraktiva i Tyresö byggs bort.

Särskilda uppdrag

- Bidra till mångfald och minskad segregation på bostadsmarknaden genom minst 50 procent hyresrätter vid byggande av flerbostadshus.
- Aktiv markpolitik och förvärv av strategiska tomter/områden.
- Effektivare markanvändning och upprustning av Tyresös industri- och företagsområden.
- Initiera en handlingsplan för att öka invånarnas tillgång till strand och vatten, inklusive fler strandpromenader.
- Uppmuntra att höga energi- och miljökrav ställs vid ny- och ombyggnation.
- Ta fram en åtgärdsplan för att minska antalet bullerutsatta bostäder.
- Utredda lokala kompensationsåtgärder vid exploateringar.
- Utredda åtgärder för att stärka den gröna kilen.

Verksamhetsområde 11: Väghållning och park

Tillgängligt, säkert, tryggt och miljöanpassat

Underhåll för gator, vägar och park ska genomföras utifrån ekonomi, miljö och sociala aspekter. Ekonomi är att regelbundet underhålla och att använda energin effektivt. Ekonomi är också att regelbundet söka statsbidrag för åtgärder som minskar utsläppen och stärker trafiksäkerheten.

Tillgänglighet, säkerhet och trygghet innefattar en god vinterväghållning och snöröjning med alla trafikanter i åtanke, inklusive gång och cykeltrafikanter. Klimateffekter såsom ökad (extrem)nederbörd och halka ska vara grundförutsättningar vid planering och underhåll av trottoarer, gång- och cykelvägar. Cykelvägar måste byggas ut, säkerheten och tryggheten måste förbättras. Miljöpartiets förslag är en fördubblad takt på cykelsatsningarna, jämfört med alliansens. Fler säkra cykelparkeringar, tydligare och bättre skyltning bidrar också till att fler kommer att välja att cykelpendla.

För oss är Köpenhamn och Amsterdam inspirerande och positiva föredömen, av vilka vi i Tyresö kan lära oss en hel del. Vi vill pröva att överföra resurser från vägsatsningar till cykelledssatsningar för att snabba upp takten på utbyggnaden.

Miljö är t ex att använda ”rätt” vägbeläggning och att stärka parker och grönområden. Bostadsnära grönområden är viktiga för hälsan och välbefinnandet. Parker och grönområden ska stärkas både utifrån upplevelsevärdena men också för att stärka biologisk mångfald. År 1992 slöt världens regeringar överenskommelse, ”Konventionen om biologisk mångfald”. Den bindande konventionen syftar till att bevara livets variationsrikedom och att motverka förlusten av ekosystem, arter och gener. Biologisk mångfald kan ses som en garant mot försvagade ekosystem.

Forskare menar att alla arter har sin specifika roll i ekosystemet och om man tar bort en del av kedjan så blir hela systemet svagare och fungerar sämre. Med hög biologisk mångfald, exempelvis med flera arter som utför samma ekosystemtjänst minskar sårbarheten i ekosystem

Särskilda uppdrag

- Genomför en satsning för cykling - ökad trafiksäkerhet, ökad tillgänglighet, ett skyltat cykelnät av god kvalitet, fler separerade gång- och cykelvägar, respektive bilväg- och cykelvägar.
- Utvecklat samarbete med grannkommunerna för det regionala cykelnätet.
- Jämställd snöröjning och underhåll av gång- och cykelvägar.
- Fortsatta åtgärder för förbättrad framkomlighet längs Tyresövägen.

Verksamhetsområde 12: Miljö och trafik

Ansvar för miljön och klimatet

Tyresö kommun ska vara ett föredöme i miljö- och klimatarbetet. Kommunens styrdokument inom klimat och energi behöver uppdateras, det är angeläget att större fokus i framtiden läggs på konsumtionens betydelse för att begränsa vår klimatpåverkan. Vi ska driva energieffektiviseringen och säkerställa att det byggs energisnålt. Vi ska göra insatser för ett hållbart resande – göra kollektivtrafiken mer attraktiv, öka andelen som går och cyklar, stimulera bilpooler, samla in matavfall för rötning till fordonsgas, verka för en biogaspump i kommunen mm. Vi ska satsa på förnybar energi och mindre lokala produktionsanläggningar för sol- och vindenergi. En utvecklad bilpool kan upplåtas till kommuninvånarna när kommunen inte behöver den för sina transporter. Erfarenheter visar att utöver miljövinster, så är det ekonomiskt fördelaktigt med en utvecklad bilpool.

Andra viktiga uppgifter är åtgärder för biologisk mångfald, gröna tak och fasader som förbättrar mikroklimatet, minskar bullerstörningarna och ökar upplevelsevärdena, samt ger växter, insekter, små och lite större djur nya urbana livsmiljöer. Med en förstärkt Naturskola kan alla barn, fler vuxna och funktionsnedsatta guidas och uppleva naturen.

Uddby gård måste bevaras för Tyresöborna. Uddby gård är en historisk kulturmiljö som Tyresö kommun ska rusta och utveckla. Det är därför mycket viktigt att kommunen får en ny arrendator för Uddby gård. Vi vill se Uddby som ett småskaligt visningsjordbruk, med djurbesättning, ett urval grödor och ett gårdsmuseum. Betande djur ska bidra till ett öppet landskap. Vi vill också att Tyresö kommun ska ta officiell ställning emot hälso- och miljöriskabla genmodifierade produkter.

Tyresöborna behöver också de satsningar som miljöpartiet i Stockholms läns landsting gör. Det gäller kollektivtrafikkort som gäller på land och vatten, lägre pris på 30-dagarskortet, återinförande av enkelbiljetten, samt fler satsningar på kollektivtrafiken. Kraftfulla åtgärder behövs för att styra över trafik till miljöanpassade transportslag. Att öka kollektivtrafikresandet främst i de yttre delarna av länet är en av de viktigare miljö- och klimatinsatserna. Kollektivtrafiken måste byggas ut, bli bättre och mer tilltalande, så att en del som idag kör bil förändrar sitt beteende och byter färdväg. Det behövs också en modern politik som säger nej till att bygga storskaliga motorvägar och Norviks hamn i Nynäshamn. Tyvärr konstaterar vi att riksdagen sviker klimatfrågan då Förbifart Stockholm släpps fram.

En långsiktigt hållbar ekonomi och omsorg om samhällsekonomin betyder att det är dags att börja prioritera och prioritera bort. Det är inte ekonomiskt möjligt att samtidigt både klara en bra kollektivtrafik och bygga stora motorvägsprojekt. För att minska resandet krävs också teknisk språng och organisatoriska förändringar som möjliggör mer distansarbete och ökat hemarbete.

Maten är både en nödvändighet och en stor glädjekälla. Vi måste bort från kortsiktigt tänkande, halvfabrikat och fokus på billiga produkter – ofta innehållandes många tillsatser och kemikalier. Det är faktorer som kvalitet, smak, hälsa, miljö, klimat och etik (djur och människor) som ska vara ledande. Vi arbetar för mer närproducerad, lokalt tillagad mat ifrån grunden, större andel ekologiska och rättvisemärkta produkter, hänsyn till djurrätt, mer klimatsmart mat med mindre kött och säsonganpassad mat.

Matavfall och rester ska samlas in och rötas till biogas. Genom att välja rättvisemärkta produkter bidrar vi också till att arbetare får rimliga löner och till hållbar utveckling i de länder där dessa livsmedel produceras. Lokal småskalig energiproduktion med förnybar energi såsom sol, vind och vågkraft ska utredas och främjas där så är möjligt. Vi vill också att kommunen utreder förutsättningarna för att köpa ytterligare vindkraftverk som kan ge ekonomiska fördelar. Ett sätt är att ta fram en s.k. solkarta som visar potentialen för solenergi på samtliga tak inom kommunen.

Människan har redan släppt ut växthusgaser som innebär en ökad global medeltemperatur på nära 1 grad. I Sverige är effekten ännu större och vi befarar att klimatförändringarna kommer påverka många delar av samhället under det kommande seklet. Vi behöver därför vidta förebyggande åtgärder i syfte att undvika stora kostnader framöver.

Särskilda uppdrag

- Uppdatera klimatstrategin, energiplanen och energieffektiviseringsstrategin och tar fram lämpliga åtgärder. Ett större fokus ska läggas på åtgärder för att begränsa konsumtions klimatpåverkan.
- Tyresö kommun ska ta officiell ställning emot hälso- och miljöriskabla genmodifierade produkter.
- Tyresö kommun ska bli en Fairtrade City.
- Förstärka naturskolan för att i högre grad informera och utbilda kommuninvånarna.
- Utredda inköp av ytterligare ett vindkraftverk till kommunen som kan ge ekonomiska fördelar.
- Utredda småskalig energi – vind- och vågkraft i kommunen.

- Ta fram en solkarta som görs tillgänglig för alla fastighetsägare.
- Inleda arbetet med att upprätta naturreservat runt Telegrafberget och Barnsjön.
- Ställa om kommunens fordon till 100 procent miljöbilar inklusive elfordon.

Verksamhetsområde 13: Vatten och avlopp

Säkra vattenkvalitet och klimatanpassa VA-systemet

Allt liv på jorden är avhängigt vatten. Vi kan välja bort andra livsmedel men klarar oss inte utan vatten. Dricksvattnets kvalitet är avgörande för hälsan. Tillgången till vatten är otillfredsställande på sina håll, i synnerhet i de östra delarna av Tyresö. Viktigt är att inte göra större uttag än vad som kan återskapas, då ökar risken för saltvatteninträngning. När nu kommunen fortsätter att erbjuda utökade byggrätter för fastighetsägare med egen brunn, så är det nödvändigt att också säkerställa vattentillgången långsiktigt.

Rent vatten är vår viktigaste naturtillgång och vi måste vara rädda om det vatten vi har och som våra barn och deras barn ska dricka i framtiden. Det kommunala dricksvattnet håller god kvalitet, men det är ofta lite sämre med vattenkvaliteten från enskilda brunnar. För att säkerställa att vattnets kvalitet och att det inte läcker ut föroreningar i vattendrag, sjöar och hav, ska Tyresö kommun främja utvecklingen av hållbara vatten- och avloppslösningar. Det är nödvändigt att minska utsläppen till Östersjön.

För att möta klimatförändringarna krävs förutom minskade utsläpp också anpassning till ett förändrat klimat. Det gäller inte minst VA-systemet som måste byggas och underhållas utifrån risker som extremnederbörd och stigande vattennivåer. Ett anpassat VA-system tar hand om stora plötsliga vattenflöden som också kan innehålla stora mängder föroreningar genom ökade flöden av spillvatten. Inom Tyresåns vattenvårdsförbund görs många bra insatser. De har under många år analyserat vattenkvaliteten i sjösystemet och behovet av åtgärder för att minska övergödningen. Det är särskilt åtgärder för att minska utsläppen från dagvatten som behöver vidtas. Ansvaret för att genomföra åtgärder på dagvattensystemet ligger på kommunen. Det kan t.ex. göras genom att anlägga fler dagvattendammar.

Särskilda uppdrag

- Utsläppen från enskilda avlopp ska minska. Tyresö kommun ska stödja alternativa miljöanpassade VA-lösningar i områden där det kan förbättra vattenkvaliteten och uppnå mindre miljöbelastning, samt bidra till minskade investeringskostnader.
- Ta initiativ till att arbeta mer aktivt med kommunerna inom Tyresån avrinningsområde för att klara att uppnå god ekologisk status 2021.
- Klimatanpassa Vatten- och avloppssystemet.

Verksamhetsområde 14: Renhållning

Mindre resursslöseri, rent och snyggt

Tyresö kommun ska arbeta och stödja kommuninvånarna utifrån EU:s avfallshierarki, den så kallade avfallstrappan. Avfallstrappan innebär åtgärder med prioriteringsordning 1. Minska mängden och farligheten, och sedan 2. Återanvända 3. Materialåtervinna 4. Energiutvinna och 5. Deponera.

Avfallsmängden måste minska eftersom jorden och våra ekosystem inte tål vårt fortsatta resursuttag och omvandlingen av dessa, när resurserna blir till varor och produkter. Avfallet ska i största möjliga mån tas tillvaratas eftersom det mesta av avfallet är en resurs, och kan återanvändas och återvinnas, eller utvinnas energi ifrån. Detta gäller dock inte för avfallet som deponeras. Regeringen har aviserat att kommunerna ska överta ansvaret för insamling av förpackningar och returpapper. Kommunen behöver förbereda sig för att axla det ansvaret med syfte att förenkla hushållens möjlighet att källsortera. Tyresös utemiljö ska vara ren och trevlig med papperskorgar inom behändigt avstånd.

Särskilda uppdrag

- Intensifiera matavfallsinsamlingen, i synnerhet bland flerfamiljshus.
- Bättre efterlevnad av avfallstrappan.
- Kretsloppscentralen har med undantag för större helger öppet varje dag i veckan.
- Förberedelser inför att kommunen övertar ansvaret från FTI, angående insamling av förpackningar och returpapper.

Verksamhetsområde 15: Bygglovsverksamhet

Tillgängligt, säkert och avgiftsfinansierat

Samtidigt som byggandet tar ordentlig fart är det viktigt att följa lagstiftning och säkerställa att hanteringen sker på ett tillfredställande sätt. Bygglov ska ställa krav och stödja kommuninvånarna och i största möjliga mån anpassa byggnaderna utifrån naturmiljöns förutsättningar. Bygglovsverksamheten ska vara självfinansierad.

Särskilda uppdrag

- Verksamheten ska under perioden uppnå full avgiftsfinansiering i den del som kan avgiftsfinansieras.

Verksamhetsområde 16: Näringsliv

I Tyresö finns över 1000 småföretag och ca 11000 arbetstillfällen. Den största arbetsgivaren är Tyresö kommun med cirka 2 500 anställda. Det storstadsnära läget är gynnsamt, arbetsmarknaden är relativt varierad och rekryteringsläget gott. Kommunens tillämpning av lagar och regler är uppskattat av företagarna. Störst förbättringspotential har Tyresö när det gäller kommunens service, bemötande och handläggningstider. Ett blomstrande näringsliv är ett viktigt politiskt mål och därför är det angeläget att vår service till företagarna förbättras.

I Tyresö kommun ska all upphandling präglas av affärsmässighet och konkurrens. Tyresö kommun upphandlar årligen varor, tjänster och byggentreprenader för cirka 500 mkr, exkluderat årliga investeringar. Men Tyresö kommun ska t ex genom mindre och avgränsade upphandlingar se till att även små företag ska kunna lägga anbud.

Miljöpartiet har föreslagit att kommunen ska ta initiativ till att utveckla de områden som avsatts för näringslivsverksamhet, för att öka möjligheten för fler företag. I utvecklingen av Tyresö Centrum vill vi i gatuplanet ha småbutiker, kontor för småföretag etc. som ökar de lokala aktiviteterna men inte är störande för de boende. Miljöpartiet vill utveckla deltagandet och dialogen med alla kommuninnevånare och också företagare i kommunen. Vi stödjer planerna på att ett företagsråd inrättas.

Särskilda uppdrag

- Ett företagsråd inrättas. Initiativ att tillsammans med företagare i kommunen utveckla och förtäta våra nuvarande företagsområden.
- Ta fram modeller för systematisk samverkan mellan Tyresö kommun och relevanta aktörer inom näringslivet för att bidra till grön teknikutveckling och minskad miljö- och klimatbelastning.
- Ta fram modeller för samverkan mellan Tyresö kommun och aktörer inom näringslivet för att bidra till fler arbetstillfällen, lärlings- och praktikplatser, så att de som står långt ifrån arbetsmarknaden får in en fot i arbetslivet och att alla 16-17-åringar kan erbjudas sommarjobb inom kommunen.

Verksamhetsområde 17: Gemensam verksamhet

Värdegrund

Värderingar, attityder, erfarenheter och kunskaper påverkar vårt bemötande av våra medmänniskor. Tyresö kommuns värdegrund ska omfatta all verksamhet så att, jämställdhets-, barn-, äldre- och funktionshinderperspektiv synlig- och tydliggörs.

Det är viktigt att de olika perspektiven beaktas, eftersom genus och normer kan påverka bemötandet. All personal ska utbildas i hbtq-frågor, med syftet att komma bort från värderingar som utgår från heterosexuella normer. En viktig grund är invånarnas hälsa och livskvalitet.

Kontinuerlig fortbildning krävs för att alla ska bli sedda och känna sig förstådda. Arbetet ska bedrivas i enlighet med FN:s Barnkonvention och Tyresös tillgänglighetsprogram. Ingen diskriminering ska få förekomma. Kognitiva och psykiska funktionsnedsättningar ska uppmärksammas i tillgänglighetsarbetet.

Jämlikhet och jämställdhet

Alla beslut ska fattas utifrån jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv. Förhållningssättet ska gälla inom kommunens alla verksamhetsområden och vid bemötandet av invånarna. Arbetet ska bedrivas systematiskt och integreras i styr- och uppföljningsprocesser. Fördelningen av skattemedel ska fördelas jämt mellan könen. Våld mot kvinnor och barn ska motverkas – i hemmet, på arbetsplatsen och på offentlig plats.

Viktigt är att barns och ungas intressen tillgodoses i enlighet med Barnkonventionens intentioner. Därför föreslår vi, liksom Rädda Barnen, inrättandet av en ”tvärpolitisk barngrupp” med företrädare från politiska partier och representanter för organisationer som arbetar med barns rättigheter i kommunen. Barn och ungdomsfrågor behöver bättre bevakning i kommunen, då de utgör en stor andel av invånarna. De flesta kommunala verksamheter berör dem och den största andelen av budgeten avser dem. Barn och unga saknar därutöver rösträtt.

Jämställda löner och frånvaro av osakliga löneskillnader ska säkerställas genom årliga lönekartläggningar. Osakliga löneskillnader ska ej förekomma. Kontinuerligt arbete med lönekartläggningar, uppföljningar och utvärderingar av dessa är nödvändigt. Rapportering av lönejämförelser ska ske i faktiskt kronval, ej i procent.

Vi föreslår en utredning av social investeringsfond, för att vända trenden med stort utanförskap och relaterade kostnader. Vi vill överbrygga stuprören med nuvarande kommunal organisation, så att socialnämnd, barn- och utbildningsnämnd, samt kultur- och fritidsnämnd, kan samordna insatserna bättre. Med sociala investeringar kan vi skapa ett mer långsiktigt hållbart Tyresö, såväl ur ett humanitärt som ekonomiskt perspektiv. En social investering är satsning på verksamheter där kommunen tar kostnader i ett nuläge för att få sänkta kostnader, längre fram. I direktiven till en sådan utredning bör följande punkter ingå; Hur stor ska avsättningen till den sociala investeringsfonden vara? Vem, eller vilka, ska kunna få medel ur fonden? Hur ska effekten av använda medel följas upp och mätas? Enligt vilka regler ska återföringen ske?

Användning av konsulter kan vara nödvändigt när kompetens saknas i kommunen. Dock måste kompetensförsörjningen i kommunens verksamheter förbättras. Då minskar sårbarheten och kostnaderna.

Särskilda uppdrag

- Attraktiv arbetsgivare, för att tydliggöra var och ens möjlighet till utveckling i sitt arbete utarbetas tydliga lönesystem med individuell lönesättning och som motverkar diskriminering och godtycklighet.
- Inrätta en tvärpolitisk barngrupp, med företrädare för de politiska partierna och representanter för organisationer som arbetar med barns rättigheter i kommunen.
- Utredda en social investeringsfond.
- Minskad konsultanvändning.

Verksamhetsområde 18: Kommunalförbund

Gäller all samverkan och medlemskap i intresseorganisationer, kommunalförbund och gemensam nämnd eller annat formaliserat arbete. Gäller även revision.

Ekonomiskt, bättre kompetens, mindre som faller mellan stolarna

Tyresö kommun ska systematiskt samverka med andra aktörer. Samverkan är särskilt viktig kring folkhälsoarbetet, hälso- och sjukvården, omsorgen, äldreården, psykiatri och beroendevården. Ingen person ska riskera att hamna mellan stolarna genom oklar ansvarsfördelning eller bristande samverkan. Samverkan är också väsentligt när det gäller kollektivtrafiken, där kunskap och kännedom om lokala förhållandena finns inom kommunen, men där landstinget finansierar och beslutar.

Miljötillsyn, brandförsvaret, god luftkvalitet samverkar vi också kring i hela regionen eller med kommunerna på Södertörn. Södertörns Miljö- och hälsoskyddsförbund, Södertörns brandförsvarsförbund, Överförmyndarnämnden samt Östra Södertörns samordningsförbund, intresseorganisationer som Tyresås vattenvårdsförbund, SKL, KSL, Luftvårdsförbundet m.fl. är alla exempel på samarbete som syftar till att förbättra verksamheter och ge bättre service åt kommuninvånarna. Samverkan är en nyckel till framgång och viktiga samverkanspartners är också Stockholms läns landsting, sociala företag, (själv)hjälp- och brukarorganisationer, kvinnojourer, hälsoinriktade företag m.fl.

Vi vill ytterligare förbättra samarbetet med det lokala näringslivet och utveckla sociala företag inom kommunen. Det behövs insatser, där sociala kooperativ kan vara en del av lösningen, till exempel för unga utan fullgjord skolgång och för personer med utländsk bakgrund. Genom samarbete med Södertörns-kommunerna effektiviseras upphandlingen och resurser frigörs i Tyresö kommun.

Vi vill att Tyresö kommun tar initiativ till att bilda ett kommunalförbund med närliggande kommuner, för att undersöka bättre nyttjande av idrotts- och kulturanläggningar samt lägre investerings- och verksamhetskostnader.

Särskilda uppdrag

- Utveckla systematisk samverkan mellan Tyresö kommun och relevanta aktörer inom folkhälsoarbetet, hälso- och sjukvården, omsorgen, äldreården, psykiatrin och beroendevården.

Verksamhetsområde 19: Politisk verksamhet

Demokrati

Demokrati kan inte tas för självklart, utan måste ständigt återerövas. Demokratins arbetsformer ska kontinuerligt utvecklas och utvärderas. Att arbeta för ökat politiskt intresse är väsentligt, då demokratin legitimeras genom människors tillit. Här krävs insatser. Tyresö kommun ska arbeta för ett högre deltagande, med särskilda insatser riktade mot de bostadsområdena med ett valdeltagande under 70 procent.

Demokrati är dock mer än att medborgarna röstar vart fjärde år. Därför ska kommunpolitiken levandegöras och invånarna uppmuntras till politisk delaktighet. Småbarnsföräldrar, egna företagare och personer med funktionsnedsättning ska kunna delta och fler demokrativerktyg prövas. Ökad delaktighet både av brukarna och de anställda i verksamheterna uppmuntras och vid förändringar som berör medborgare ska deras åsikter efterhöras, vilket inte innebär att de har veto men dialogen uppmuntras och argumenten ska alltid prövas.

Politikers arvoden ska vara rimliga, med nivåer som inte skiljer alltför mycket från vanliga lönenivåer i samhälle. Politisk verksamhet är oerhört viktigt, men alla verksamheter som kan måste bidra till att sänka kostnaden. Vi vill utreda att sänka de politiska kostnaderna, inkl arvoden och till de politiska partierna, vilket inte bör gå ut över det politiska engagemanget. Många människor är engagerade i andra delar av föreningslivet och flertalet får inte arvoden för sitt engagemang.

Särskilda uppdrag

- Införa öppna nämndmöten och allmänhetens frågestund.

- Införa ungdomsfullmäktige.
- Öka kommuninvånarnas möjlighet till delaktighet och demokratiskt inflytande med samråd i andra frågor än planer, lokala folkomröstningar, ungdomsinflytande mm.
- Utredda sänkning med 10 procent av de politiska kostnaderna, inklusive arvoden och partistöd.

Verksamhetsområde 20: Tyresö Bostäder AB

Bygg och efter behov

Tyresös Bostäder ska bygga bostäder som möter upp bostadsbristen, i synnerhet ungas och äldres behov. Marken ska användas effektivt och inte överexploatera bostadsnära grönområden, då de är väsentliga för människors hälsa och välbefinnande. Den fria uteleken är också viktig för barns utveckling.

Bostäderna ska hålla hög standard, vara miljö- och klimatanpassade. De boende ska i hög grad kunna påverka sin energianvändning, avfallshantering/återvinning och sin bostadsnära miljö. Lokal småskalig el- och energiproduktion kan utgöra komplement.

Tyresö Bostäder ska tillsammans med Tyresö kommun säkerställa att barnfamiljer och kvinnor som har utsatts för våld i bostaden inte vräks. Prioriterat är att tillgodose behovet av jourlägenheter för kvinnor och barn som utsatts för våld och som har tvingats att fly sitt eget boende, samt frigöra bostäder för flyktingar. Bolaget ska skriva in en social klausul och pröva ökad boendeinflytande enligt den modell som framgångsrikt tillämpats i Södertälje.

Tyresö Bostäder bör inte ombilda hyresrätter till bostadsrätter, såvida det inte finns särskilda skäl för att inom ett område skapa mer blandade upplåtelseformer. Om ombildning sker ska det ske till marknadsmässiga priser.

År 2016 ska Tyresö Bostäder i samverkan med Tyresö kollektivhusförening fortsätta diskussionen om ett litet kollektivhus. Kollektivhus är ett bostadshus med vanliga lägenheter. Där finns också gemensamma lokaler där de boende kan laga mat och äta tillsammans, kök och matsal samordnas med ett äldreboende för bättre resursnyttjande, de kan odla sin hobby och umgås.

Särskilda uppdrag

- Öka takten i byggandet under mandatperioden, samt utförsäljningsstopp.
- Tyresö Bostäder ska planera för och bygga fler ungdomslägenheter.
- Befintliga fastigheter förses med gröna tak, där så är möjligt och med produktion av el och värme genom småskaliga anläggningar med solenergi och vindkraftverk.
- Mer miljö- och klimatanpassat byggande, individuell mätning av el-vattenförbrukning ska prövas.
- Tyresö Bostäder ska ta ett större ansvar inom miljö. Återvinning av matavfall blir en naturlig del för boende och Tyresö Bostäder arbetar aktivt för att de boende ska minska sitt restavfall.

Verksamhetsområde 21: Övriga Bolag

Tyresö Näringslivsbolag har spelat ut sin roll och bör kunna avvecklas och kvarvarande mark bör säljas till Tyresö Bostäder. Tyresö Vindkraft AB äger och leasar ut vindkraft till Tyresö kommun och Tyresö Bostäder AB.

9. Uppföljning, intern kontroll och kommunikation

Se förvaltningens text i alliansens förslag till kommunplan, med hänsyn taget till Miljöpartiets förslag till kommunplan.